

E. W. D.

JONGENS **K. NOREL** **OP DE GEUZENVLOOT**

G. F. CALLENSACH N.V. NUREK

JONGENS
OP DE
GEUZENVLOOT

**MET PENTEKENINGEN VAN
G. D. HOOGENDOORN**

JONGENS
OP DE
GEUZENVLOOT

DOOR

K. NOREL

G. F. CALLENBACH N.V. — UITGEVER — NIJKERK

1. EEN GOEDE THUISKOMST NA EEN ZWARE REIS. MAAR NET TE LAAT, VINDT TIJS.

Gelukkig, we zijn er!"

"Voor het eerst na zestien uur laat schipper Proost het roer van de Trouw in handen van zijn stuurman. Hier, in den Vliestroom, door de eilanden beschut tegen den noordwesterstorm, kan het even lijden.

Het is een rauwe reis geweest. Op de Noordzee heeft de fluit van schipper Proost geslingerd en gestampt. Ze heeft beklemd gezeten tussen water-ruggen en ze is van een golftop in een dal geslingerd met zo'n kracht dat de spanten kraakten. Zware rollers zijn over het schip heen gegaan, en ofschoon alle hens aan de pompen waren, konden ze het water niet uit de ruimen houden.

Straks heeft het Vlie gelokt en bedreigd tegelijk. Kwam ze er door, dan was de Trouw gered. Maar de schuit kon ook op den zuidwal of op den robbenhoek verdagen, en daar was de ondergang nog zekerder dan in open zee.

Schipper Proost heeft het gewaagd. Met den wind recht in den rug heeft hij zijn schip op het Stortemelk aangestuurd. Aan bakboord raasde de branding om de Kleine Kaap; aan stuurboord dreig-

den de banken van Vlieland. Grondzeeën rezen
brullend op . . . .

Maar het is gelukt! En nu loopt de Trouw vlot den kalmen Vliestroom door. Het zal straks nog oppassen zijn om het Inschot en het Oude Vlie te vinden, maar dat is een klein karweitje vergeleken bij het inzeilen van het Stortemelk. Bij dezen storm is het hoog water op het Wad. Dus zijn de vaargeulen minder krap dan anders.

„En nu jij als den drommel te kooi, Tijs,” commandeert de schipper.

Het hoeft Tijs Proost dezen keer geen tweemaal gezegd te worden. Zijn rug en armen doen gruwelijk pijn van het pompen; hij is doornat van het overslaande water, en nu hij een ogenblik de pomp kan laten rusten, voelt hij zich koud tot op het merg.

Wankelend van moeheid gaat hij het trapje van de roef af. Zijn natte plunje wringt hij zich van 't lijf, en in een droog baaien hemd en broek kruipt hij te kooi. . . .

Het is middag als Tijs Proost, uitgerust en opgekikkerd, weer aan dek komt. De wind is geluwd en de lucht is opgeklaard. De Trouw zeilt rustig op een kalme zee.

Op wat voor hoogte zitten ze? Ha, land vooruit. Dat is de Hollandse kust al! Dan heeft de Trouw toch best gevaren. Ze zitten hier in het Wagen-

pad. Ginds staat de witte kubus van den vuurtoren op den Geldersen hoek. Dien voorbij, dan zal de stad in 't zicht zijn.

Scherp loopt de fluit bij den dijkkop langs om daarna zuid voor te leggen.

Nu wenkt de lange Jan. Tijs staat op de plecht. Hij tuurt naar den hogen toren en naar de huizen er omheen.

Varen is fijn, vindt Tijs. Hij zou nergens liever willen wezen dan aan boord. Deze reis naar de Oostzee is prettig geweest, en zelfs de storm waarin ze van Helgoland af tot aan het Stortemelk gezeten hebben, wekt geen onaangename herinneringen, nu de pijn weer uit zijn botten en de moeheid uit zijn leden is.

Maar thuiskomen is ook mooi! Daar onder den langen Jan, in het kleine huisje aan de smalle straat, wacht zijn moeder. Straks zullen zij weer met z'n allen om de tafel zitten. Vader rechts bij het raam en moeder links; de zusjes in een rij om de tafel heen en hij als sluitsteen in het midden. Vanavond zal moeder nog even bij z'n bedstee komen en haar hand strijken over zijn haar, zoals ze altijd gedaan heeft, van dat hij een klein kind was af. Met z'n vrienden zal hij aanstonds langs de wallen gaan, en met Jan Haring zal hij in de vrije dagen, die aanstaande zijn, roeien in de havens en zeilen in het Krabbersgat.

Hé, vlàgt de lange Jan? Ja waarlijk! En kijk eens, de Engelse toren heeft ook al de vlag uit en de Keetenpoort ook!

„Vader, kijk es! Wat zou dat betekenen?”

Schipper Proost tuurt naar de stad. Wat voor dag is het vandaag? 21 Mei. Dat is geen feestdag. Zou? . . . . Het is of een schok door den schipper vaart. Scherper tuurt hij. . . .

„Jouw ogen zijn jonger dan de mijne, Tijs. Wat voor kleuren heeft die vlag?”

Wat voor kleuren? Daar heeft Tijs helemaal niet op gelet. Natuurlijk is het de witte vlag met het St. Andrieskruis.

Nu tuurt hij scherper. Er zijn meer kleuren in de vlag. Daar bovenaan. . . . Dat is oranje. Oranje, wit en. . . .

„Het is de Princevlag!” roept schipper Proost uit. Hij vliegt naar de roef: „Luit, Huig, aan dek! De stad is voor den Prins!”

Op de rede moet de Trouw het anker vieren. Het tij is te ongunstig om binnen te vallen. Uit de stad waaiert flarden muziek aan. Bij de havenpoort zie je een hossenden sliert. Het is volop feest.

Tijs popelt om te weten wat er aan de hand is.

„Mag ik aan wal gaan, Vader, met de boot?”

„Best,” zegt Proost. „Maar gauw terug, hoor. Wij willen ook wel eens wat horen.”

Terwijl Tijs haastig aan de touwen rukt om de boot los te maken, roept zijn vader hem terug.

„Hou maar op, daar komt er al eentje aan.”

Een roeiboot is de haven uitgekomen, recht op de Trouw toe.

„Ha, Jan Haring!” roept Tijs, die zijn vriend herkent. „Wat is er aan de hand?”

„De stad is Geus!” schreeuwt Jan al van verre.

„Sinds wanneer?”

„Sinds vanmorgen!”

Zes handen tillen Jan uit zijn bootje op het dek van de Trouw.

Schipper Proost tuurt onderwijl naar de haven.

„Waar zijn de Geuzen toch?” vraagt hij. „Ik zie alleen maar eigen schepen.”

Jan begrijpt de vraag niet. „De Geuzen? Wij zijn toch allemaal Geuzen, u en ik.”

„Och jongen, ik bedoel natuurlijk de vloot van de Watergeuzen. Ze zijn toch niet weer weg?”

„Ze zijn er nooit geweest!”

„Nooit geweest?” vraagt Proost verbaasd. „Maar hoe is de stad dan Geus geworden?”

„Wij hebben dat zaakje zèlf opgeknapt,” antwoordt Jan Haring trots.

Nu worden de ogen van schipper Proost zo groot als theeschoteltes. „Zèlf opgeknapt? Zijn dan de burgemeesters Geus geworden?”

„De burgemeesters Geus!” lacht Jan. „Ha, ha, dat zou laat worden. Neen, Buyskes, de koopman Buyskes, is onze aanvoerder. De burgemeesters zitten in de Keetenpoort. En het nieuwe schutterijkapiteintje zit er bij!”

Tijs Proost klapt in zijn handen van plezier en bewondering.

„Heb jullie gevochten?” vraagt de schipper bezorgd.

„We stonden er voor klaar, maar zij liepen vóór ze klappen kregen. Jullie had er bij moeten wesen. Toen wij naar het stadhuis trokken, van drie kanten tegelijk, stond het kapiteintje met zijn blikken sabeltje te zwaaien. Vuurrr! Vuurrr!

piepte hij. Maar er kwam geen vuur. En toen hij omkeek.... waren al zijn schuttertjes verdwenen. Die knepen 'm voor onze roeren en kartouwen."

Tijs Proost proest. „Ik wou dat ik er bij geweest was," zegt hij.

„Het kapiteintje vluchtte het stadhuis in," vervolgt Jan Haring. „Daar zaten de burgemeesters ook. En de deuren gingen op slot. Maar daar wisten wij raad op. Bij den Briel hebben de Geuzen met masten de poorten stukgebeukt. Dat konden wij ook. Ik mocht zo'n mast meedragen. Ha, wat ging dat lekker. In vier, vijf stoten lag de deur in stukken. En een kwartier later had Buyskes de burgemeesters gevonden, op den hoogsten zolder in de hanebalken. Toen hebben wij ze naar de Keetenpoort gebracht. Het kapiteintje liep achteraan. Wat liet die zijn hoofdje hangen!"

„Kreëg jullie dan geen last met de poortwacht?" informeert Proost. „Of was die ook al Geus?"

„Daar was eerst mee afgerekend. Dat had Buyskes goed voor mekaar gemaakt. Een klein troepje is er heen gegaan. Ze hebben een praatje gemaakt, en voor de wachters er erg in hadden, hadden zij de sleutels al te pakken. Toen was het gauw gedaan. De commandant maakte nog wat spats, maar de jongens vonden het al gauw goed. Och, heel Enkhuizen is Geus," verzekert Jan.

Proost kan zijn oren nauwelijks geloven. Speldt die jongen hem niet wat op z'n mouw? Maar die vlaggen, die oranje-blanje-bleu vlaggen liegen niet. Er is geen twijfel mogelijk. Enkhuizen is voor den Prins.

„'t Is een wonder,” zegt hij. „Toen wij uitvoeren leek het er nog niets op.”

„Nee, maar de laatste weken is er dan ook wat gebeurd. Alle bannelingen zijn teruggekomen, wel driehonderd. Toen die er waren scheen het wel of opeens de hele stad Geus geworden was.”

„Hoe staat het in de andere steden?” vraagt Proost verder. „In Hoorn en in Medemblik?”

„Allemaal nog Spaans. Enkhuizen is de eerste stad, die voor den Prins gekozen heeft.”

„Hoera!” roept Tijs en hij smijt z'n muts de lucht in.

Schipper Proost is bezorgd. „Wij alleen? Dat kan een dobber worden. Waar zit het leger van Alva, en waar is de Geuzenvloot?”

„Alva's leger is ver weg. De vloot van Lumey is in Zeeland.”

„Lumey in Zeeland? En Boshuizen z'n vloot hebben we vanmorgen bij Texel zien liggen,” schrikt Proost. „Die kan hier morgen voor de stad zijn.”

„Enkhuizen is sterk, vader,” zegt Tijs.

Ja, Enkhuizen is sterk. De Trouw ligt hier vlak onder de zware wallen en de dikke torens. De

lopen der kanonnen glimmen in de schietgaten. Er is in het noorden geen tweede stad, zo sterk als deze. Enkhuizen beheerst de Zuiderzee. Maar 't blijft een roekeloos waagstuk. „Als wij Alva en Boshuizen samen op ons dak krijgen. . . .”

De schipper voltooit den zin niet. Luit en Huig staan er bij met strakke gezichten. Tijs z'n vreugde schijnt wat te tanen.

„Jullie bent de laatste weken niet in de stad geweest,” roept Jan Haring uit. „Als jullie Buyskes had gehoord, die nu burgemeester wordt, en Kolterman! De Prins van Oranje zal ons helpen, zegt Buyskes en — hier wordt de schelle stem van den jongen eensklaps zacht en weifelend alsof hij het niet recht durft te zeggen — we mogen toch verwachten, dat God zijn zaak niet verlaten zal.”

Dit laatste ontroert Proost. „Ja,” zegt hij. „Als de Heere helpt, dan komen we er.”

Inmiddels is het tij gekenterd. Het anker van de Trouw gaat weer omhoog. De fluit loopt binnen in een haven vol vlaggende schepen; ze meren aan een kade, die deunt van feestend volk, en als ze naar huis gaan, lopen ze door een stad vol vreugde en vrolijkheid.

Moeder Proost heeft pannekoeken gebakken om het feest te vieren en de schipper heeft bij Klaas

Theeuwisz oranjeappeltjes gehaald, zo uit Lissabon aangevoerd. Die horen bij een oranje feest. 's Avonds branden de pektonnen op de wallen. Tijs Proost en Jan Haring kijken er naar. Een rosse gloed vlamt in het duister, dikke wolken witte rook drijven weg naar zee. De klokken luiden en de trompetten schallen. De jongens hossen mee met grote troepen opgeschoten volk. Ze zingen tot hun kelen hees worden:

Op den eersten April verloor Alva z'n bril
En 21 Mei z'n huis er bij!

Enkhuizen is voor den Prins!
De dageraad der vrijheid is opgegaan.

„Wat spijt het me, dat we net te laat gekomen zijn,” zegt Tijs Proost nog eens als hij laat in den avond thuis komt uit de feestvierende stad. „Ik had er bij moeten wezen vanmorgen.”

„Tut, tut, mannetje,” vermaant zijn vader hem. „Wees jij maar niet te hard gebrand op relletjes. We zullen er nog genoeg krijgen, vrees ik. Reken maar niet dat we het nu gewonnen hebben.”

„Ha, fijn!” De jongen wrijft zijn handen.

Moeder Proost kijkt bezorgd naar haar oudste. Die vechtlust bevat haar niet. „Oorlog is ontzettend,” zegt ze. „En de Heere leert ons ook, dat we

vreedzaam moeten wezen. Wij mogen daar niet naar verlangen.”

Tijs zwijgt er op. Moeder is oud en moeder is een vrouw. Een Geuzenjongen denkt daar anders over. Zijn vingers jeuken om die lelijke Spanjolen eens lekker klop te geven.

Hij gaat de ladder op naar boven en kruipt in bed. In gedachten ziet hij zich al staan aan het trektouw van een kanon, gereed om los te branden. Hij slaat den enterhaak in het boord van een galjoen, en vliegt een Spanjool met het kortjan naar de keel. . . .

„Slaap je al, Tijs?” Z'n moeder staat naast z'n bed, en strijkt met haar hand over zijn bruine haar.

„Nee, Moeder.” Het is net of Tijs het lang niet zo fijn vindt als vroeger, dat z'n moeder hem genacht zegt. Toe, waar dacht hij nu ook weer aan? . . . .

2. TWEE JONGENS OP DE LANGE JAN. BAAS BAMBERG ZIET SPOKEN.

Psst. . . . daar komt ie. Hou je doodstil!"
In het donkerste hoekje, weggedoken achter balken en planken, zitten twee jongens. Slof, slof, slof. . . . Stap voor stap daalt de stads-klokkersteller de stenen treden van den langen Jan af. Uche, uche. . . .

Hij hijgt en blaast na dien klim. Eerst tweehonderd treden omhoog, dan draaien om het zware klokgewicht omhoog te halen, en daarna tweehonderd treden naar beneden. Baas Bamberg is feitelijk veel te dik voor dit werk. Hij veegt zich het zweet van zijn voorhoofd, slaat het stof van zijn kleren en sloft naar de deur.

Jan geeft Tijs een stootje. Gaat dit even goed? Bom. . . . De deur valt dicht. De weg naar boven is vrij. Ze kruipen uit hun hoekje vandaan en gaan de trap op. Het is een smalle stenen trap, die gedurig wentelt. Door smalle spleetjes in den torenmuur valt schaars licht naar binnen. Ver van zo'n spleetje is het stikgedonker. Het draaien maakt de jongens licht in het hoofd. Steeds wentelen ze rond. Er komt geen eind aan deze trap. Eindelijk licht en ruimte. Ze zijn op den eersten ommegang. Ginds is het rad, waar baas Bamberg aan gedraaid heeft. Daar het hokje waarin

's nachts de torenwachter waakt. Een klein deurtje geeft toegang tot den trans.
„Zouden we hier?” vraagt Tijs.

„Ben je zestig?” antwoordt Jan Haring. „Hoger!” Ze klimmen hoger. Lange, smalle ladders op. Aan het bovineind van elke ladder is een luikje. Met z'n hoofd wipt Jan het telkens op. Op den derden zolder hangen de klokken: de grote en de kleine luidklok en de klok, die de uren slaat.

„Wat een klok!” zegt Tijs en hij slaat met de vlakke hand op den wand van de grootste van Wou. Een siddering vaart langs de draden naar beneden, een diepe bronstoon resonneert.

„Pas op!” schrikt Jan. „Je zoudt ons verraden met je lawaai.”

Nog twee ladders, twee luikjes. Dan staan de jongens op den bovensten trans vlak onder den appel. Een lekkere frisse wind waait om hen heen. Ze hebben het uitzicht over heel den wijden polder en ver over zee.

De polder is een wafel van weiland en bouwland, groen en zwart; de sloten zijn zilveren bandjes tussen de vakken. Grijsgroen, met verheffingen van torenspitsen, loopt de Streek naar het westen weg. De zee is een oneindige tinnen plaat, blikkend in de zon.

De jongens zoeken op die plaat. Daar zijn ze, twee, zes, negen zwarte stipjes. Dat is de vloot van Boshuizen. Twee schepen zijn al de Ven voorbij, de voorhoede. Zeven andere varen door het Wagenpad. Die schepen kunnen ze nu beneden

op de wallen nog niet zien. Zij, hier van den toren, zien ze wel. Over den Drechterlandschen dijk heen kunnen ze alles zien wat uit het noorden nadert.

Op hun buik liggen de jongens op het plat. Staan durven ze niet. Er moest eens een rakker van den schout naar boven kijken en hen ontdekken. Dan waren ze zuur. Maar zoals ze hier liggen, achter de borstwering, met hun neus tegen het hekwerk, kan niemand ze zien.

Ze turen naar beneden.

Onder hen zijn de wallen van de stad. De Engelse toren, de Keetenpoort. Aan het zeefront is de wacht betrokken. De kanonniers staan bij hun stukken. Stapels kogels liggen bij ieder kanon. Wat is dat alles pietepouterig klein. Poppekanonnetjes en kinderkogeltjes, en er lopen grappig kleine mannetjes bij. Wie is dat, dat ventje met dat glinsterend pak? O, dat moet het kuras zijn van burgemeester Buyskes, die het commando voert. De forse Buyskes lijkt een dwerg. De hele stad lijkt nietig, hier van den top van den langen Jan gezien. Smal zijn de straatjes en klein de huisjes, en de omtrek! Het is alsof je de wallen omvamen kunt.

„Nou, hoe heb ik dit bedacht?” vraagt Jan niet zonder ingenomenheid.

„Prachtig,” erkent Tijs gul. Hij tuurt weer naar de naderende schepen.

Vandaag zou Boshuizen's vloot komen. Een snel jacht had de tijding gebracht dat ze van Texel in aantocht was om de rebelse stad te tuchtigen.

Veel Enkhuizers hebben gelachen om die tijding. Wat zou Boshuizen tegen hen uitrichten? Geen vesting in Holland is zo sterk als hun stad. Boshuizen zou zijn hoofd te pletter lopen als hij hier een aanval op probeerde. Hij zou nòg eens de Keetenpoort van binnen mogen bekijken net als hem in April is overkomen toen hij zich met de zaken van Enkhuizen bemoeide.

Buyskes echter telde zijn vijand niet te licht. Hij riep de burgers in het geweer. De waterpoorten gingen dicht; de bezetting kwam op de wallen. Alles was klaar om den vijand uit de stad te weren.

Tijs Proost en Jan Haring wilden het gevecht zien. Ze waren de wallen opgegaan, maar ze stootten hun neus. Alleen strijders op de wallen, luidde het consigne en onverbiddelijk hadden de hellebaardiers de jongens van den Wier ijk afgehouden.

Baloord waren zij teruggegaan. Ze zouden het schieten mogen horen, maar zien zouden ze niets. Toen had Jan aan den langen Jan gedacht. Hij wist dat baas Bamberg elken morgen de klok op-

winden moest. Hij wist ook dat de klokkensteller de torendeur meestal open liet als hij naar boven ging.

„Kom mee!” had hij opeens gezegd. „Als we hard lopen zijn we nog bij den toren voor Bamberg er is.” Ze hadden het gehaald. Bamberg slofte juist voor hen uit in het Kerkstraatje. Ze lieten hem gaan. Na een poosje slopen ze op de deur af. Los! In het portaal hadden ze zich verscholen gehouden, tot Bamberg weer beneden was, en nu zaten ze hier op hun prachtigen uitkijkpost.

Een bries uit het noordwesten blaast de jongens om de oren. Diezelfde bries drijft de schepen van Boshuizen voort. Met bolle zeilen huppelen ze over de gekuifde golven. Zo zullen ze spoedig voor de stad zijn. De jongens kunnen nu de bodems onderscheiden. Daar in het midden vaart het galjoen van Boshuizen zelf, een groot schip met veel tuig. Je ziet hier van bovenaf het koper van de lopen der kanonnen glanzen. Beneden op de wallen is het drentelen van straks voorbij. Alle mannen staan op hun post bij de kartouwen. In spanning kijken de jongens toe. Zou er nog geen schot knallen?

Opeens grijpt Tijs z'n vriend bij de mouw. „Kijk,” zegt hij, „kijk, ze houden af. Ze gaan het Oude Gat in.”

Hij is hevig teleurgesteld.

„'t Zal een krijgslist wezen,” troost Jan. „Ze komen nog wel terug. . . .”

Maar de schepen keren niet terug. Ze lopen allemaal achter het Enkhuizer Zand om het Oude Gat door. Ze koersen op verren afstand Enkhuizen voorbij naar het zuiden. Boshuizen durft het gevecht met de Geuzenstad niet aan! Hij ruimt de zee!

Beneden klinkt trompetgeschal. De bezetting rukt in. Van hun hogen post zien de jongens de soldaten afmarcheren. Het wordt rustig op de wallen. Alleen de schildwachten blijven schilderen.

„Strop,” verzucht Tijs. „Hadden we ze zo fijn kunnen zien vechten. Wat heb je nou aan zo'n oorlog. Er wordt nooit gevochten.”

„Zullen we niet es gaan,” stelt Jan voor.

Hun beider magen jeuken. Hoe laat zou het zijn? Terwijl ze de trappen afdalen, geeft het uurwerk 't antwoord. Ze zien den klepel bonzend op de klok slaan, twaalf maal achtereen. De zolder trilt van het geluid.

Na de ladders komt de eindeloze wentel rap. En dan staan ze beneden in het portaal. . . . achter een gesloten deur.

Dat ze daar niet aan gedacht hebben!

Ze trekken om beurten, ze trekken samen. De deur zit muurvast. Opgesloten zitten de twee

jongens. Hoe zullen ze dit varken wassen? Bamberg komt pas vanavond weer. Moeten zij hier zo lang blijven?

Ze kunnen lawaai maken. Hier tegen de deur beuken. Boven van den omgang roepen. Zwaaien met mutsen. Maar dan komen de rakkers van den schout, en die zijn ongemakkelijk.

Ze wachten, een uur, twee uren.

„Ik rammel,” zucht Jan.

Tijs haalt z'n buikriem strakker aan.

De aardigheid is helemaal van het avontuur af. Tijs Proost kijkt strak voor zich uit. Is er nu helemaal geen middel om hier vandaan te komen? Geen gereedschap om de deur open te breken?

Er is alleen oude rommel in het halfduistere portaal. De raampjes zijn te klein om er doorheen te klimmen. In 't midden hangt het zware touw van de luidklok, het verdwijnt omhoog in duistere diepten.

Opeens springt Tijs op. „Kom mee,” beveelt hij z'n vriend.

„Wat is er?”

„Zul je wel zien, kom mee!”

Tijs vliegt de stenen trap op. Twee, drie treden neemt hij tegelijk. Hij struikelt van de haast. Jan loopt hem na. Wat wil hij toch? Op het klokkensplat blijft Tijs staan. Hij buigt zich ver over het hek bij de luidklok om het klokketouw te grijpen.

„Wat heb je toch?” vraagt Jan. „Wil je luien? Dat kon je beneden ook doen. Maar dan zet de schout ons aan den schandpaal.”

„Ik wil niet luiden,” zegt Tijs, die nu het touw te pakken heeft. „Geef me je mes maar eens.”

Samen gaan ze snijden. Een bot mes wint het niet

gemakkelijk van een stevig hennep-touw. Vezeltje na vezeltje zagen ze door. Eindelijk is het touw stuk.

Tijs gaat er mee naar den eersten omgang. „Hier laten we ons zakken,” zegt hij. „Aan dezen kant; boven het kerkdak. Dan ziet ons geen mens.”

Ze leggen het touw aan de kantelen vast. „Jij voor!” gelast Tijs. „Jij kunt het best klimmen.”

Jan Haring klimt over de borstwering en laat zich zakken

tot in de goot tussen de beide ruggen van het kerkdak. Tijs volgt hem rap. Het is een diepte van vijftien meter, maar dit is niets voor jongens, die op zee telkens den mast van een slingerend schip in moeten. De regenpijp van het kerkdak biedt een volgende gelegenheid tot dalen. Op het erf van den koster bereiken zij den beganen grond.

De kostersvrouw ziet, terwijl ze haar spinnewiel snorren laat, twee schaduwen langs haar kamer-raam glijden. Kribbig kijkt ze over haar horretje de vluchtende jongens na.

Hoe kwamen die kwajongens in haar tuintje?

In het kromme steegje achter de kerk kloppen Jan en Tijs zich het stof en vuil van buis en broek. Nu kunnen ze weer lachen om het geval. Alleen hun maag jeukt lelijk. Ze gaan maar gauw naar huis.

„Jongen, waar heb je toch gezeten?” vraagt Tijs z'n moeder hem, haast ziek van ongerustheid.

„Op den toren, Moeder,” zegt Tijs vrolijk.

„Op den toren, wat moest je daar?”

„Kijken naar den zeeslag, Moeder. Maar 't werd niks. Boshuizen ging er vandoor, de stakker durfde niet.”

„Goddank dat er niet gevochten is,” verzucht vrouw Prööst.

„Vindt u dat gelukkig?” vraagt Tijs. „Ik vind het een strop.”

Zijn moeder schudt haar hoofd. „Jongen, wanneer zul je toch inzien, dat het zonde is, die vechtlust van jou.”

Tijs antwoordt er niet op. Zijn moeder heeft een schaal opgewarmde bonen met spek voor hem neergezet, en hij tast toe, want hij heeft een honger als had hij in dagen geen eten gehad.

Elken avond voor poortsluiten moet baas Bamberg de klok gaan luiden. Hij moet dat dezen avond ook. In het halfduister van het portaal grijpt zijn hand met den gewenden greep naar het klokketouw. Hij vindt het niet. Hij vindt het ook niet als hij de deur wijd open heeft gegooid en het late licht van het westen in het portaal valt. Zijn kromme voeten dragen zijn zware lijf naar boven. Blazend staat hij op het klokkenplat. Daar hangen . . . . een paar rafels aan den klepel!

Nu blaast Bamberg, behalve van moeheid, ook van verbazing en van verlegenheid. Wat voor spoken zijn hier aan het werk geweest, en hoe moet zijn klok worden geluid?

Den volgenden morgen wordt Bamberg bij den schout ontboden.

„Gij zijt in gebreke,” zegt die streng. „De klok is gisteravond niet geluid.”

„Het spookt in den toren, meneer. Het spookt er. De deur was dicht, potdicht, en het klokketouw was weg,” verdedigt Bamberg zich.

De brauwen van den schout fronsen. „Dus dubbel in gebreke. De klok niet geluid en het touw weggemaakt. Dat wordt een zware straf, Bamberg.”

„Maar meneer de schout, het spookt er. Ik kan dit toch niet helpen.”

Meneer de schout gelooft niet aan spoken. „Mijn rakkers zullen deze zaak onderzoeken, Bamberg. Ge hoort er nader van.”

De rakkers vinden het touw, hangend van den eersten omgang tot op het kerkdak. Zij horen van de kostersvrouw dat jongens in haar tuintje zijn geweest. En de klokkensteller heeft dat niet voorkomen.

„Gij verbeurt zes schellingen van uw jaargeld, baas Bamberg.”

Baas Bamberg bromt weer over spoken, en de schout strijkt drie schellingen op, de drie andere zijn voor de armen, naar de stadskeur luidt: de helft der boeten voor de armen, de helft voor den schout.

3. TIJD VAN WACHTEN.

BOSHUIZEN RUIMT DE ZEE.

Admiraal Boshuizen is toch niet zo bang geweest als Tijs Proost en Jan Haring dachten. Hij heeft Enkhuizen niet aangevallen, maar hij is ook niet naar Amsterdam gezeild. Voorbij Enkhuizen, op den hoek bij Leek, is zijn vloot blijven liggen, om de verbinding af te snijden tussen de rebellenstad en Hoorn, dat ervan verdacht wordt het voorbeeld van Enkhuizen te willen volgen.

„Wat een gladakker,” spot Tijs, als ze te Enkhuizen van Boshuizens plannen horen. „Alsof wij alleen maar overzee te Hoorn zouden kunnen komen. Over land is de weg veel vlugger.”

Op een middag komt een sloep naar de Spaanse schepen gezeild, een sloep uit Enkhuizen; er zitten drie vrouwen in.

„Wat moeten jullie hier?” vraagt Boshuizen bars.

„Wij willen onze mannen opzoeken,” zeggen de vrouwen. „Ze zijn uw kapiteins, admiraal.”

Boshuizen zou de vrouwen wel willen terugsturen. Maar een van de Enkhuizer kapiteins staat naast hem op het admiraalsschip en in de sloep zit ook diens vrouw. De admiraal kan niet anders dan het bezoek gedogen. Hij is echter opgelucht als de vrouwen reeds spoedig weer vertrekken. Dat rebelse Enkhuizer volk ziet hij lie-

ver niet op zijn schepen, zelfs de vrouwen uit dat Geuzennest vertrouwt hij niet.

Enfin, het bezoek is kort en rustig geweest. Het is goed gegaan. Maar hij zal de kapiteins aan het verstand brengen, dat ze niet weer vrouwen aan

boord moeten halen. Morgen zal hij ze onderhouden.

Dien nacht wordt er op de deur van Boshuizens hut geklopt.

„Heer, heer, kom snel.”

In een oogwenk is Boshuizen op de brug. De zomermorgen breekt open.

„Ziet u daar!” wijst de officier van de wacht. „Ik heb het pas gemerkt toen het licht begon te worden.”

In de verte zeilen drie schepen weg. Met bolle zeilen koersen ze naar Enkhuizen toe.

Het zijn de schepen der Enkhuizer kapiteins, wier vrouwen gisteravond op bezoek zijn geweest.

„Dat rebelse gebroed,” sist Boshuizen. „Hijs nu de zeilen maar en vaar naar Amsterdam. Met zulk onbetrouwbaar volk valt niet te vechten.”

En nu ligt de vloot van Boshuizen tòch voor Enkhuizen. Versterkt met schepen en geschut, en met fel Spaansgezind volk aan boord is ze een maand nadat ze op Amsterdam teruggevallen was, opnieuw op zee verschenen, en heeft ze geankerd bij de Ven, Enkhuizen van de Noordzee afsluitend, zodat geen fluit of karveel er koopwaar brengen kan en de vissersvloot niet uit kan varen. De Enkhuizers zitten opgesloten als haring in een fuik.

„Opgesloten?” zeggen jongens als Jan Haring en Tijs Proost. „Opgesloten? Zullen de Spa jaarden de Geuzen opsluiten? Dat is het laatste wat gebeuren mag. Er op af! Jaag die vloot uiteen.”

Het zijn niet enkel onbekookte jongens, die zo spreken. Ook de groten willen er wel op af. De vissers hebben goede herinneringen aan de relle-

tjes van April en Mei. Hebben zij den Spaansen hopman Quikkel niet met zijn hele vendel uit de stad geslagen? Hebben zij Boshuizen, dienzelfden Boshuizen, die hen nu opsluit in de haven, niet gevangen gezet in de Keetenpoort? Zijn op 21 Mei de schutters niet op de vlucht gegaan alleen op het gezicht van een drom potige visserlui? En loopt niet alles de Geuzen in Noord-Holland mee? De vrees van Proost is helemaal beschaamd geworden. Op 21 Mei stond Enkhuizen alléén aan den kant van den Prins. Nu zijn Hoorn, Edam, Monnikendam, en Alkmaar ook al Geus geworden en Medemblik is na een kleine expeditie ingenomen. Half Holland steunt hen in den rug. En zou Boshuizen hen nu dwarsbomen? Met hun staalevers willen de vissers wel op de galjoenen af.

Jan Haring glundert als hij dit hoort. Met de staalevers er op af! Hij vaart op een staalever. Hij gaat dus mee den vijand te lijf. Zij zullen hem enteren met hun bijlen; zij zullen vechten met handspaken en kortjans.

„Neen,” zegt Sonoy, de landvoogd van den Prins, die in zijn naam de vrijgemaakte steden van Holland bestuurt. „Niet met staalevers op oorlogschepen af. Die kansen staan te hachelijk. Denk jullie dat ik de zaak van den Prins in de waagschaal wil stellen door een nederlaag te riskeren?

Wij wachten tot onze oorlogsschepen klaar zijn; dan zullen we met Boshuizen afrekenen."

Men wacht. En men werkt aan de schepen. Men wacht lang. Het koren in de stad raakt op, en nieuwe toevoer kan er niet komen. De schepen, die er op uit waren om koren te halen, liggen in Embden. Boshuizen's blokkade belet hun thuis te komen.

„Laat ons er toch uit," dringen de vissers opnieuw. „We slaan Boshuizen z'n vloot uit elkaar, en halen onze korenschepen binnen."

„Neen," zegt Sonoy voor de tweede maal. „Wij wachten tot we klaar zijn, dan slaan we raak."

De Spaanse admiraal wordt overmoedig. Zijn soldaten gaan bij de Ven aan land. Ze steken twee boerderijen aan den Noorderdijk in brand. . . .

Razend zijn de vissers. Ze drommen samen bij de Noorderpoort, willen er uit om de Spanjolen op het lijf te vallen.

Maar weer klinkt Sonoy's: „Neen!"

En morrend voegen de burgers zich ten derden male naar het bevel van 's Prinsen gouverneur. Ze zien het aan hoe de vlammen lekken aan de huizen van hun medeburgers; ze blijven werkeloos als schuren en hoischelven brandend ineensstorten.

Doch met des te groter ijver klopt en slaat en zaagt men op de werven, met des te feller drift

zijn ze in het giethuis bezig. Er worden vier koopvaarders tot oorlogsschepen omgetimmerd en er worden kanonnen en kogels gegoten. Bij die schepen is de Trouw. In het boord aan beide zijden komen luiken, de campagne wordt verhoogd. Een nieuwe mast komt voor een ouden in de plaats. De Trouw was altijd een snel schip, maar nu zal het nog beter bezeild zijn. Achter de schietluiken komen de affuiten der kanonnen en straks zullen de bronzen vuurmonden aan boord worden gebracht, zullen de kogels in het ruim gestapeld zijn, en de ruimte die tot dusver met koopwaar volgestouwd werd, zal dienen tot slaap- en woonvertrek van de verdriedubbelde bemanning.

Vier oorlogsschepen zal Enkhuizen leveren, andere vier levert Hoorn. Edam en Monnikendam zullen ieder één schip toevoegen aan de vloot. Wanneer die gereed is, zullen de watersteden met Boshuizen hun krachten meten.

Nu is het de beurt van Tijs Proost om te glunderen. Hij zal straks meevaren en meevechten op de Trouw. Op de werf van Blauhulk oefent de bemanning zich al in het gebruik van kortjans en handspaken, en in het hanteren van de enterbijlen. Op het Mullem bij het giethuis onderwijst de Geschutmeester het scheepsvolk in de bediening der kartouwen. Straks vaart Tijs Proost mee uit om de Spanjaarden van de zee te vegen.

Dan zullen de stoutigheden van Boshuizen en zijn mannetjes gewroken zijn.

Tegen het eind van Juli liggen de vier schepen zeilree en gevechtsklaar. Er is bericht gekomen uit de zustersteden dat de schepen ook daar gereed zijn. In een regenachtigen, duisteren zomernacht varen de Enkhuizers met gedoofde vuren uit. Naar het zuiden zeilen zij; dienzelfden nacht zijn de Edammers en Monnikendammers naar het noorden gevaren. De Horinezen vinden het punt van samenkomst dicht voor hun stad. Als de morgen daagt ligt bij Leek de Geuzenvloot, tien bodems sterk, wel toegerust ten oorlog. Nu schuwt men het licht niet meer. De Princevlag wappert fier aan de stengen, en in linie zeilen de schepen naar het noorden op. Het uur der vergelding heeft geslagen. Het eerste treffen tussen de vrije Hollanders en de Spaanse Amsterdammers zal plaats grijpen op de Zuiderzee. Vandaag zal worden uitgemaakt, wie deze zee beheerst.

Tijs Proost staat met een trektouw in de vuist. Hij mag dit kanon bedienen. Hij zal Boshuizens admiraalsschip straks een kogel in de ribben jagen. Ha, dit wordt een gevecht, zoals Jan Haring nooit een heeft beleefd.

De vloot is Enkhuizen voorbij. Op de wallen verdrong daareven zich het volk om de schepen te

zien, klaar voor het gevecht. De luiken aan stuur- en bakboord zijn opgeslagen; de bronzen lopen der kanonnen glanzen in het licht der Julizon. Ginds is de Ven, waar Boshuizens vloot moet liggen. . . .

Vreemd, de Spaanse vloot is er niet!

Ze zal achter den dijk liggen in het Wagenpad. Bepaald heeft ze de lucht gekregen van de plan- nen, en komt ze straks onverhoeds aanzeilen voorbij den toren van de Ven.

De Geuzen passeren de Ven. Ook daar geen Spaanse vloot. Geen enkel zeil is er te zien in den koers van Medemblik.

Boshuizen zal naar het noorden zijn gezeild, naar Wieringen of misschien naar het Marsdiep.

De Geuzen zeilen hem na. Ze zullen hem op- zoeken. Ze zullen slag leveren, al moesten ze tot Terschelling toe varèn.

Ondertussen heeft Tijs Proost zijn post bij het stuk verlaten. Een ontmoeting met Boshuizen is nu de eerste uren toch niet te wachten. Hij staat op de campagne op het achterschip en tuurt over zee. Er komt een scheepje aanzeilen uit den koers van Urk.

„Kijk, vader, die staalever heeft een vlag in top,” wijst Tijs. „Zou hij een boodschap voor ons hebben?”

„Wat zou 't,” antwoordt Proost. „Wij krijgen onze instructies uit Enkhuizen, niet uit Urk.”

De vloot vaart door. Het kleine scheepje houdt pal achter hen aan. Het wint langzaam. Tijs hangt te turen over de reling.

„'t Is een Enkhuizer, Vader!” roept hij plotseling.

„Het is de schuit van Haring.”

„Een Enkhuizer? De schuit van Haring? Wat doet die hier? Dan moet het toch een boodschap zijn.”

De Trouw draait bij en praait de staalever.

„Ahoi!”

„Ga maar terug!” schreeuwen ze van het kleine scheepje. „Boshuizen is dien kant uit!”

Boshuizen dien kant uit? Naar het zuidoosten? Hoe hebben ze het nu?

De staalever is nu vlak naast de Trouw. „Wij waren vannacht in den koers van Urk aan 't vissen,” vertelt Haring. „Toen kwamen daar schepen aan. Vier, acht, de hele vloot van Boshuizen. Ze liepen door de Val van Urk en toen zuidwest naar Amsterdam.”

Boshuizen is er vandoor! Hij is weggekropen naar Amsterdam, en heeft de zee ten beste gegeven.

„Zeilen brassen!” seint de Trouw naar de andere schepen.

De stemming op de Geuzenvloot is monter als ze dien avond ankert op de rede van Enkhuizen. Ze heeft de zee schoongeveegd van Spanjaarden zonder een schot te lossen. Mooier overwinning kon

nooit behaald geworden zijn. Zonder strijd zijn de Geuzen meesters van de Zuiderzee geworden. Zij snijden Amsterdam van de grote vaart af, net zo subiet als de Amsterdammers het hun gedaan hebben. Straks zullen de Watergeuzen uit Zeeland naar Holland kunnen komen. Straks kan ook de Prins van Oranje naar Enkhuizen komen om de verdere vrijmaking van Holland van daar uit voor te bereiden.

Alleen Tijs Proost is niet voldaan. Hij had er zo op gevestigd nu eens een robbertje te vechten, en het was er al weer niet van gekomen.

„Foei jongen,” zegt zijn moeder. „Hoe kun je toch zo zijn. Weet je dan niet, dat wie zich moedwillig in gevaar begeeft, zondigt tegen God?”

Tijs zegt er niets op. Over zulke dingen moet een jongen niet met vrouwen praten.

Jan Haring troost hem. , 't Is volop oorlog, man. De tijd komt nog wel eens dat er hier gevochten wordt. En dan doen wij mee, *samen!*”

4. DE GEUZEN OP HET IJ. IN HET IJS BE- KNEELD EN WONDERLIJK BEVRIJD.

In zover is Jan Haring z'n voorspelling uitge-
komen dat ze nu samen dienen op de Trouw.
Tijs heeft dat voor zijn vriend in orde gemaakt.
Hij is naar zijn vader gegaan. „Toe vader, neem
u nou ook Jan aan boord. Hij wil zo graag.”
En Proost heeft toegestemd: „Laat hem dan maar
komen.”

Zo is Jan aan boord gekomen, stralend en trots en
hunkerend naar avontuur.

Dat avontuur leek al heel gauw te komen.

De vloot zou naar Amsterdam varen!

Eerst hadden de Geuzenschepen er zich mee ver-
genoegd te kruisen tussen Marken en Enkhuizen,
opdat geen van de watersteden last zou hebben
van de Spanjaarden en Amsterdam van de open
zee afgesloten bleef.

Maar nadat de Waterlanders bij Ransdorp en
Durgerdam schansen hadden opgeworpen tegen
de Amsterdammers, schansen, die ze *hielden*,
toen Spaanse troepen een uitval deden uit de
stad, werden de Geuzen driester. Zij zouden den
leeuw in zijn hol opzoeken. De Princev ag zou
wapperen op het IJ. Amsterdam moest niet alleen
van de grote zeevaart worden afgesneden, ook de
vaart op Gelderland en Overijsel moest versperd.

De Geuzenvloot zou een stop worden op de fles van het IJ, zodat geen schip Amsterdam meer zou kunnen binnenkomen of verlaten.

Dat was een spannende tocht geweest. De Geuzenvloot haalde een waagstuk uit door Pampus voorbij te varen.

In linie is de vloot opgezeild. Alle kanonniërs stonden aan hun stukken. Tijs had het trektouw van een kartouw in de hand. Jan stond klaar met een brandende lont. Eén commando van den bootsman en ze zouden losbranden met de volle laag.

Elk ogenblik kon Boshuizen hen immers bespringen! Van achter Pampus kon hij opdagen, uit den Diemerdammerhoek, uit de havens van de stad.

Het IJ bleef leeg. Geen schip vertoonde zich op 't water. Boshuizen hield zich schuil achter de veilige wallen. En de Geuzenvloot kruiste rond op het IJ. Het oranje-blanje-bleu wapperde uitdagend onder de muren van Amsterdam. Nu konden de Amsterdammers met eigen ogen zien dat de Prins van Oranje meester was in Holland's noorden en op de Zuiderzee.

De Geuzenvloot ligt maanden aan den ingang van het IJ. Het wordt op den duur een saai bestaan om hier maar steeds geankerd te liggen of onder

klein zeil heen en weer te drijven. Jan en Tijs moeten dekwabberen en koper poetsen, ze moeten vaten wassen en pannen boenen. Wacht-kloppen moeten ze druk, maar beleven doen ze niets. Alle dagen staren ze op den groenen Durgerdammerdijk, op Pampus en op de gele kustlijn van het Gooi. Dag na dag verstrijkt in lange uren van wachten en nietsdoen. Neen, dan zat er toch meer muziek in de koopvaardij. In een reis naar het noorden, naar Kopenhagen, Danzig of Riga. Of naar het zuiden, naar Lissabon of Oporto.

„En jij Jan.” zegt Tijs. „Wat doe jij liever? Hier omhangen en je tanden stuk bijten op droge scheepsbeschuit en pekervlees, of vissen op haring en ansjoot?”

Het is Jan ook niet meegevallen op de oorlogsvloot.

„Laat mij maar weer naar de staalever gaan,” broemt hij.

Het is nu winter geworden. Soms gieren stormen zodat de schepen op hun kettingen gaan rijden; dan plast de regen op de dekken; de mist legt vaak een killen grijzen sluier om de vloot. Het is aan dek doorgaans guur en onbehaaglijk. Wie geen werk of wacht heeft kruipt in de kajuit bij het vuur.

Jan en Tijs zitten aan een kleine tafel. Ze moeten erwten lezen.

Tijs doet het morrend. Is dat nu werk voor matrozen van de oorlogsvloot? Kinderwerk is het. Thuis doen de vrouwen en de meisjes het. „Dat ze nou Amsterdam niet aanvallen,” moppert hij. „Die ouwe lui durven ook niks.”

Er is gestommel op de kajuitstrap. Een bootsman en een konstabel komen binnen. Hun gezichten staan bedrukt.

„Dat kon wel eens lelijk aflopen,” zegt de een.

„Kom, kom, niet zo somber....”

De jongens spitsen hun oren. Wat is er aan de hand?

Tijs vraagt het.

„Een Spaans leger op til,” antwoordt de boötsman.

„Ha!” roept Jan.

„Eindelijk!” zegt Tijs. Hij gooit de schaal met erwten aan den kant en rekt zijn leden. De kortjan glinstert in zijn vuist.

„Kinderpraat,” smaalt de oude bootsman. „Zo'n Spanjaard moest jou maar eens aan zijn piek rijgen, vriend. Dat verdien je met die opschepperij.”

Beschaamd gaat Tijs zitten. Z'n vingers graaien weer door de erwten. „Wat is er aan de hand?” vraagt hij veel kalmer.

„Alva z'n zoon is met een leger in aantocht. Ze hebben Naarden uitgemoord. De vrouwen en kinderen ook.”

Een rilling loopt Tijs over het lijf.

„En nu?” vraagt hij.

„Ze komen dezen kant op. Straks is Holland aan de beurt.”

„Maar dan vèchten we toch!” stuift Tijs op.

„Natuurlijk vechten we,” antwoordt de bootsman, en zijn stem is hard als ijzer. „Ze hebben Holland nog niet.”

Tijs Proost moet naar boven. Zijn wacht gaat in. Een dikken duffel trekt hij aan en een berenmuts

drukt hij over zijn oren. Het is bar koud aan dek. In het zuidoosten hangt een rode gloed. Dat is het brandende Naarden. Even kijkt hij er naar, maar de kou drijft hem van de reling weg. Hij ijsbeert over het kuildek in de luwte der campagne. Het is nog niet zo koud geweest als dezen avond, en Tijs is nog nooit zo blij geweest dat een wacht er op zat als dezen keer. Verkleumd rolt hij in zijn kooi.

Als Tijs den volgenden morgen wakker wordt hoort hij de golven luid kloppen tegen het boord. De wind fluit door het tuig van de Trouw. Het stormt uit het noordoosten, merkt Tijs als hij aan dek komt.

„Een ongeluk komt zelden alleen,” moppert de bootsman. „De Spanjaarden op til en wij ingevoren.”

„Ingevoren?” roept Tijs uit. „Wij kunnen toch wegzeilen. Het is overal open water.”

De bootsman lacht kleinerend. „Hoe wou jij wegvaren, jochie?”

Tijs kijkt naar den wimpel en naar de wallen aan beide zijden. Neen, wegvaren gaat niet. De wind blaast recht het IJ in en dat is hier zo smal, dat ze onmogelijk laveren kunnen met hun grote schepen.

„Als de wind even omloopt,” oppert hij.

„Dan nòg niet. Er is geen water in zee. We kun-

nen nooit over Pampus komen. Als het niet gauw ander weer wordt zitten we hier in een muizenval.”

Het wordt géén ander weer. De noord-oosterstorm houdt aan, dagen achtereen. Het is aan dek zó bitter koud, dat men er nauwelijks verkeren kan. Als Tijs z'n hoofd uit de kajuitstrap steekt prikken hem honderd naaldjes in de wangen. De wacht is een pijniging.

En onderwijl is de zee veranderd in een ijswoestijn. Den eersten dag minderde de golfslag al ofschoon de storm à feller door het want float. Vreemd traag gingen de golven, alsof er olie op gegoten was. Toen verspreidden zich witte vlokjes op de zee; die groeiden snel; ze bonden de golven. Het grondijs liep. 's Nachts bulderde de wind, maar de zee werd al stiller, totdat er een geschuif en gekraak kwam van drijvende schotsen. Tegen den morgen verstilde ook dat en bij het lichten van den tweeden dag lag de Geuzenvloot verward in een zee van ruw aaneengevroren schollen.

Gevangen als een muis!

En op den Diemerdammerdijk marcheren soldaten. Troep na troep komt uit het Gooi naar Amsterdam: het leger van Don Frederik van Toledo. Op dit ogenblik is er nog geen direct gevaar. Het ijs is nog niet vertrouwd. Soldaten kunnen er niet

- over. Zo kunnen de Spanjaarden de schepen niet aantasten.

Maar de wind blijft blazen uit het noordoosten. Het vriest alle dagen harder. Er komen balken onder het ijs. Het wordt zó sterk dat het hele Spaanse leger met al zijn paarden en kanonnen wel op het IJ verkeren kan. En nu kan alle dagen een aanval verwacht worden van de sterke legermacht in Amsterdam. Wat moeten de Geuzen? Hun schepen, muurvast in het ijs, kunnen wenden noch keren, en dus hun vuur slechts in één vaste richting geven. Ze zijn een bijna weerloze prooi voor den aanvaller. Hoe zullen ze aan dit gevaar ontkomen?

„Uitzagen,” stelt een schipper voor. „Een geul zagen tot Monnikendam en daar de schepen door trekken.”

Het is een reuzenkarwei; het lijkt een onbegonnen werk. Maar de Waterlanders bieden aan te helpen. Bij honderden komen de boeren, elken morgen opnieuw, en samen met de bootsgezellen zagen ze het ijs kapot. Een lange, smalle geul wordt het. En als een flink stuk gezaagd is gaan de mannen trekken voor de schepen. Lange touwen weerszijds de geul, aan elk touw twintig trekkers. Schip voor schip wordt weggetrokken. Er komt beweging in de vloot. Don Frederiks prooi ontsnapt.

Tot Pampus gaat het goed. Maar daar begint het te schuren onder de kiel van de Trouw. Een ruk! Het schip zit vast.

Gestrand op de droogte.

De kleine schepen, de galeien glijden er overheen. Maar de grote bodems lopen alle onwrikbaar vast. Met de galeien werkt men voort. Men zaagt en trekt. Elken dag komen de scheepjes een paar duizend ellen verder. Tijs, die wacht loopt op de Trouw, terwijl het grootste deel der bootsgezellen helpt bij het zagen en verslepen der galeien, ziet de contouren vervagen in den grauwen nevel op de grijze ijswoestijn.

Zij ontsnappen. De Trouw en de andere grote schepen zijn een des te wisselprooi voor de Spanjaarden. Een spion heeft het bericht gebracht, dat de aanval op de vloot door den Don wordt voorbereid. De kanonnen staan te Amsterdam op sleden, de paarden op scherp. De Spaanse soldaten hebben extra dikke duffels en mutsen gekregen.

„Verbrandt de schepen maar en keer terug,” heeft Sonoy bevolen.

Verbranden, zijn Trouw verbranden? Het gaat schipper Proost aan zijn hart. De admiraal wil het ook niet. Als het ten slotte moet, dan zal de lont in het kruit gaan, want aan de Spanjaarden overgeven doen de Geuzen hun schepen nooit. Maar

om ze te verbranden eer de Spanjaarden ze bestoken, dat is te kras. Wie weet of God ons niet verlossen wil?

Al vaster raken de schépen ingevroren. De geul van de galeien ligt al lang weer dicht. Rondom Pampus zijn de schollen tot heuvels opgekruid. Eén barre woestenij van sneeuw en ijs is de Zuiderzee, en daar midden in, bekneld in den greep van den winter, liggen de Geuzenschepen. Hoe zullen zij daaruit verlost moeten worden? Er zou een wonder moeten gebeuren.

Op een morgen komt Tijs aan dek. Er is spanning onder het scheepsvolk. De wind is om! Een dikke bries blaast uit het noordwesten; hij zwelt aan tot een storm. De dekken, die kurkdroog waren, slaan vochtig uit. Dooi en water! Want deze storm perst water in de Zuiderzee. Zal er dan toch nog uitkomst komen?

Ach, 's avonds ligt het ijsveld nog even vast als 's morgens. Het kan dagen duren eer er ruimte komt in zoveel ijs. En verkenners melden, dat de Spanjaarden nu geheel gereed zijn voor den aanval.

Dien nacht schrikken de mannen op de Trouw wakker van een harden knal. Een kanonschot? Is Don Frederik in de duisternis opgerukt? Of een explosie? Een kruitkamer ontploft en een schip in de lucht gevlogen? Zij stormen naar dek.

Stikdonker is de nacht. Geen vlammen van een brandend schip. De wachters hebben ook geen vuurstraal uit den loop van een kanon gezien. Het is stil rondom de schepen.

Wat kan toch dat geweld veroorzaakt hebben?

Bij daglicht zien zij, dat het ijs gescheurd is! Die barst in den ijsvloer was oorzaak van het daverend geweld vannacht. En hoe is het gescheurd! Een brede geul loopt van Pampus naar het noorden. De ijsvloer van de Hollandse kust is gescheiden van het ijsveld van de Zuiderzee. Er is in een oogenblik een vaargeul ontstaan veel breder dan de geul die in vele dagen van zwaar zwoegen voor de galeien is gezaagd. En de schepen hebben water onder de kiel!

De ankers lichten! de zeilen omhoog!

Nog nooit heeft Tijs zo driftig de handspak in de ankerspil gezet. Nog nooit is Jan Haring met zulk een vaart den mast in geklommen. Met uitgespreide vlerken varen de Geuzenschepen weg! En bij den Schreierstoren kijkt de Don van Toledo hen woedend na. Hij zou dien dag den stormaanval op de schepen ondernomen hebben. De geul in het ijs loopt tot aan Enkhuizen toe! Onbelemmerd vaart de vloot tussen twee witte wallen door.

Met blijdschap haalt Enkhuizen de geredde schepen in, en moeder Proost drukt ontroerd eerst

haar man en dan haar jongen in de armen.

„Jongen,” roept zij uit, „wat ben ik blij, dat jullie uit dat gevaar verlost bent. Dit is van den Heere geschied.”

Tijs Proost is ook blij, dat hij thuis is.

Maar van den Heere geschied? Och, moeder praat altijd zo. De wind en de dooi hebben hen immers bevrijd.

Een dag later wijst het haantje van den Zuider-toren naar het oosten. Het is kouder dan het den helen winter nog geweest is. Het vriest dat het klapt.

Van het havenhoofd af kijken Tijs Proost en Jan Haring naar het zuiden. Vast en hecht is het ijs-veld weer. De geul is weg. Geen schip zou nu van het IJ naar Enkhuizen kunnen komen.

De jongens worden er stil van.

„Dit is toch een wonder,” zegt Jan.

„Ja,” erkent Tijs. „Dit is een wonder.” En met een vreemde, trillende stem voegt hij er aan toe: „De Heere heeft ons verlost, Jan.”

„Ik geloof het ook,” antwoordt Jan.

Dan gaan ze zwijgend de stad weer in.

5. DEZE OORLOG VALT NIET MEE.

DE GEUZEN KRIJGEN HET BENAUWD.

Neen, deze oorlog valt Tijs Proost niet mee. Hij had zich oorlog als wat moois voorgesteld. Schepen met vlaggen in den mast en met de glanzende lopen van kanonnen uit de schietgaten, matrozen met kortjans en enterbijlen in de vuisten. Vlammen, gedaver en kruitdamp. Enteringen, waarbij de schepen zich als nijldige fretten aan elkaar vastbeten. Felle gevechten op vreemde dekken. En daarna een thuisvaart met den bezem in den mast onder klokgelui en victoriegejubel. Of oorlog te land, van ruiters, die hun paarden laten rennen en op den vijand storten met een gevelde lans; van voetknechten, die hun donderbussen laten knallen en hun sabels laten flikkeren in het licht. Tromgeroffel en wapperende banieren. Oorlog, dat was roem en glorie. De spelletjes van zijn kinderjaren, toen een oude vlet een galjoen en een oude schuur op het kwelderland de stad verbeeldde, waren verrukkelijk geweest. In oorlogstijd zouden zulke spelletjes immers werkelijkheid worden!

Zo stond Tijs Proost tegenover den oorlog in den tijd toen Enkhuizen overging naar den Prins. Hij verwachtte hete gevechten, opwindende avonturen, krijsroem. Inplaats daarvan is het doel-

loos zeilen en doelloos wachten geworden.

En nu is het nòg erger. Na Naarden is Haarlem aan de beurt gekomen. Dáár is oorlog geweest. De burgers hebben als leeuwen gevochten; de vrouwen stonden naast de mannen op de wallen. Er is honger geleden ook, zó erg, dat muizen en ratten werden opgegeten en schoenzolen werden gekookt voor soep. Maar moed en dapperheid moesten het afleggen tegen wreed geweld. Haarlem is ingenomen, en er is eenzelfde moordpartij aangericht als in Naarden en Zutfen. Vrouwen en kinderen zijn overhoop gestoken, oude mannen zijn neergeslagen.

Oorlog is anders dan jongensfantasie het voorstelt. Geen slaande trommen, geen wapperende vaandels, geen eerlijke strijd van man tegen man, geen overwinning met krijgstrofeeën en huldebetoon.

Maar wreedheid, verraad, honger, pest, straten vol bloed, jammerende vrouwen, kinderen die in doodsangst schreeuwen, vertrapping van eer, ondergang van een rechtvaardige zaak.

De Don van Toledo rukt naar het noorden op. Alkmaar zal worden belegerd, en daarna Hoorn en Enkhuizen. Haarlem heeft zich moeten overgeven; hoe zullen dan de steden van het noorden den vijand kunnen weerstaan? Hier in Enkhuizen zullen de vreemde soldaten moorden en

plunderen. Tijs' moeder zullen ze doodslaan op den drempel van haar huis. Z'n zusjes zullen doorstoken worden in de kamer. . . . Tijs rilt als hij aan deze dingen denkt. Oorlog is verschrikkelijk, weet hij nu.

Intussen, de strijd is nog ver van Enkhuizen af. De Spanjaarden zijn nog niet eens aan Alkmaar toe. En Alkmaar zal vechten. Tot den laatsten man en de laatste vrouw, hebben de Alkmaarders gezegd. En Hoorn bereidt er zich ook op voor aan Don Frederik een warme ontvangst te bezorgen. Dan pas komt Enkhuizen aan de beurt. Er is geen vesting in heel Holland, zo sterk als deze. Weg muizenissen! Holland is nog niet verloren! In Holland leeft nog moed!

Op een dag komt schipper Proost met de boodschap thuis, dat de Trouw weer op de werf moet. Er zullen nog zes stukken bijgeplaatst worden; er komt een nieuwe, hogere mast op het schip. De Trouw wordt admiraalsschip van de Geuzenvloot. En er worden nog veel meer koopvaarders tot oorlogsschepen verbouwd.

„Dat is trouwens nodig ook,” vertelt Proost.

„Hoezo, vader?” vraagt Tijs.

„'t Gaat op een zeeslag aan,” meent Proost.

Tijs begrijpt dit niet. „Op een zeeslag? De Spanjolen durven zich immers niet buiten de Amster-

damse haven wagen? Waar moet die zeeslag dan gehouden worden."

„Ze hebben hun tijd daar in Amsterdam goed besteed," weet Proost. „Er ligt een vloot klaar zo groot als wij er nooit een tegenover kunnen stellen."

„Boshuizen durft tòch niet," spot Tijs met een herinnering aan het vorig jaar.

„Boshuizen is niet langer admiraal. Bossu is in zijn plaats gekomen. Hij is een bekwaam officier en een dappere kerel."

„Ziet u er niet tegen op, Vader?"

Proost kijkt z'n zoon een ogenblik verwonderd aan.

„Er tegen op zien?" vraagt hij eenvoudig. „Wij strijden voor de zaak des Heeren. Wij zullen bidden of Hij ons de overwinning geven wil."

„Ik bedoel, Vader... als we nu eens doodgeschoten werden, of verdronken."

„Dat is in Gods hand, jongen," zegt Proost ernstig. „De Heere heeft het uur van ons sterven bepaald."

Tijs is jaloers op deze kalmte van zijn vader. Zo was hij op zee ook altijd bij stormweer of bij mist. Nooit bevreesd, nooit zenuwachtig, altijd zich overgevend aan zijn Vader in den hemel.

Zo is hij nu ook in dezen oorlog. Hij heeft er niet naar verlangd. Eerder heeft hij gehoopt, dat het

zonder oorlog kon. Maar toen het oorlog werd en de Trouw werd aangewezen voor de vloot, was hij terstond bereid te vechten, en nu is hij dat weer.

Moeder zit aan den anderen kant van de tafel, wit en stil. Ze schept de borden vol pap voor haar man en voor de kinderen. Haar eigen bord blijft leeg.

„Moeder vergeet zichzelf,” roept de kleine Trui.

„Ik hoef niet, kind,” zegt ze toonloos.

Tijs moet naar zijn moeder kijken. Er staan diepe groeven naast haar mond. Ze heeft het moeilijk, maar ze klaagt niet.

Na 't eten is Tijs met z'n moeder alleen in de kamer.

„Moeder,” zegt hij zacht. „Zal ik vragen of ik van boord af mag? Misschien wordt dat wel toegestaan.”

„Waarom vraag je dat, Tijs, ben je bang?”

„Nee Moeder, . . . om u.”

Zij trekt hem naar zich toe. „Om mij moet je niet thuisblijven, Tijs. Voor de zaak van God en de vrijheid moeten we alles over hebben, een vrouw haar man, een moeder haar. . . .”

Haar stem knapt af. Ze moet zich omwenden. Tijs mag geen zwakheid bij haar zien. „Ga nu maar, m'n jongen,” nokt ze.

Voor hij gaat, geeft Tijs z'n moeder een kus. Dat doet hij zelden meer nu hij zo groot geworden is.

„Beste, beste moeder. . . .”

Er schittert een traan in haar oog.
Schel fluitend loopt Tijs de straat op.

In den nazomer van 1573 wordt het heel benauwd in Holland. Don Frederik heeft het beleg om Alkmaar geslagen en de belegerden vrezen dat zij de stad niet kunnen houden. Ze vechten als leeuwen, soldaten en burgers, mannen en vrouwen. Maar de honger rijpt fel in de stad, ziekte waart rond en het getal der verdedigers is maar klein.

Ook uit Amsterdam komen kwade berichten. Geweldige schepen zijn er van stapel gelopen met dozijnen stukken geschut. De kleine scheepjes van de Watergeuzen zijn er notedopjes bij. Hun

geschut is veel zwakker dan de vuurmonden van Bossu. De Spaans-Amsterdamse vloot heeft aanstonds een verpletterende overmacht.

De stemming in de stad is zeer gedrukt geworden. Nederlaag op nederlaag heeft de zaak van den Prins geleden. Men moet vrezen dat het ook verder slecht zal gaan. Haarlem viel. Zal Enkhuizen stand kunnen houden als het van twee zijden, te land en ter zee, aangevallen wordt?

De laatste Zondag van September is een bededag. Op den roep der klokken gaat de hele burgerij ter kerk. De Zuiderkerk is vol tot aan de verre wanden. In de herenbanken is plaats geruimd voor de schippers van de vloot. Tijs Proost en Jan Haring zitten in een hoek opzij van den preekstoel.

Dominee Andries van Castricum laat zingen Psalm 68 : 1:

De Heer zal opstaan tot den strijd,
Hij zal zijn haatren wijd en zijd
Verjaagd, verstrooid doen vluchten. . . .

De strijdpsalm dreunt door de kerk.

Van zijn hoekje ziet Tijs Proost z'n vader tussen de andere scheepskapiteins. Hij zingt vol overgave. Allen doen dat. Deze ene psalm schudt allen angst en onrust van de schare af. De *Heere* zal hun strijd strijden, weten zij.

En de preek verwakkert hun moed nog meer.

....Wie zal bestaan tegen de grote menigte die ons benauwt. *God* zal bestaan. In Zijn mogendheid heeft Gideon de Midianieten overwonnen en versloeg David den Filistijn. In Zijn macht zal het volk van Nederland den trotsen schedel van den Spaansen dwingeland vellen. Het mag door diepe wegen gaan, de uitkomst is gewis....

Tijs z'n hart veert er bij op. Als je zó den oorlog ziet, dezen oorlog, als een strijden voor de zaak en met de hulp des Heeren, dan verlàng je naar den strijd....

Na den tussenzang slaat de dominee een anderen toon aan. Hij wijst op het vreselijke van den oorlog.

....Sommigen van die hier zitten, velen misschien, zullen er straks niet meer zijn. Mannen, vaders, zonen zullen vallen. Vrouwen zullen weduwen, kinderen wezen zijn. Moeders zullen treuren om hun jongens, die niet wederkeren....

Doodstil is het in de volle kerk. Het schijnt of de druk van straks zich weer op de menigte legt. Wie zullen er vallen? Zijzelf? Hun vaders of broers? Hun zonen? Dit is een ure van gebed. Straks zal er rouw zijn, rouw, óók als de Heere de overwinning schenken mocht.

....Maar dit ontmoedige u niet. Christus heeft zijn leven gegeven voor ons. Zullen wij dan niet

met vreugde ons leven geven voor Zijn zaak? Als wij ons leven ten offer geven is dat, omdat Christus eerst zichzelf geofferd heeft voor ons. . . . En dan, de vijand kan het lichaam doden. Hij zal de ziel niet kunnen doden. Wij leven eeuwig bij onzen Heere Jezus Christus in den hemel! . . .

De slotzang is het Lutherlied. Het schalt nog krachtiger dan de psalm bij het begin. Tijs en Jan zingen zo, dat hun jonge stemmen bijna overslaan:

. . . . Delf vrouw en kindren 't graf,
Neem goed en bloed ons af,
Het brengt u geen gewin,
Wij gaan ten hemel in
En erven koninkrijken!

6. DE VLOOT VAART UIT.

HET EERSTE TREFFEN MET BOSSU.

In den Schreierstoren heeft Bossu zijn hoofdkwartier.

„Vertel op,” zegt de admiraal tegen een man, die in zijn kamer is binnengelaten. „Wat heb je gezien op je reis?”

„Niet veel zaaks, heer. De Geuzenvloot betekent weinig. In Monnikendam liggen een paar schuitjes. In Edam ook. Hoorn heeft er wat meer, maar het is dooreengenomen klein goed.”

„Hoe staat het met het geschut?”

„Geschut?” spot de spion. „Houten pompen zijn

het, geen duit waard. En de matrozen zijn zowat allemaal boeren. Daar zullen we grappen mee beleven als ze moeten vechten bij een dikke bries.”

„Je hebt het nog niet over Enkhuizen gehad. Hoe staan de zaken daar?”

Nu slaat de spion een anderen toon aan. „Als alle steden er zó voor stonden, konden we nog een harden dobber krijgen. Ze hebben daar een stevig vlootje klaar, en natuurlijk, hun scheepsvolk is bevaren. Ze konden te kust en te keur vissers en varenslui aanwerven. Buiten de Enkhuizer schepen betekent de Geuzenvloot echter niets.”

„Een ellendig kettersnest, dat Enkhuizen,” broemt Bossu. „Het moest platgebrand worden. Dan was de hele opstand uit.”

„Probeer u dat eens.”

Bossu kijkt snel op. Is dit ernst van den spion of spot hij met hem? Het gezicht aan den anderen kant van de tafel is ondoorgrondelijk.

„Ik zal zelf bepalen wat ik proberen wil,” zegt hij koel. „Je kunt gaan.”

De spion vertrekt.

Op 1 October zeilt het smaldeel van Enkhuizen uit.

Het is een kalme uittocht. Geen opgewonden jubelkreten, geen grapjes van de meisjes op de kade en de jongens op de schepen. Maar ook geen

tranen en gekrijt. De grote menigte aan wal is stil, maar moedig. En de mannen op de vloot gaan vastberaden den strijd tegemoet. Allen zijn tot het offer bereid.

Tijs Proost en Jan Haring zijn beiden op de Trouw. Wanneer het schip het havenhoofd voorbijloopt, wuiven de jongens naar hun moeders, en de vrouwen wuiven terug. Moeder Proost heeft een stillen glimlach op haar zacht gelaat. Moeder Haring wuift lang en dringend. De beide jongens staan op de achterplecht en straks vliegt Jan den mast in om van de ra af z'n muts te laten waaien. Jan kan klimmen als een kat.

„Dezen keer loopt de Spanjaard niet weg, Tijs,” zegt Jan dien avond bij het naar kooi gaan met een glimlach. „Je krijgt nu je zin, hoor.”

„Ja,” antwoordt Tijs. Hij schaamt zich over den dollen vechtlust van vroeger. Zijn stem wordt echter vast. „Maar nu 't moet zullen we ons mannetje staan, Jan.”

„Natuurlijk,” antwoordt Jan.

Boven Marken is de Geuzenvloot geconcentreerd. Het stevig smaldeel van Enkhuizen overtreft al de andere stedelijke eskaders en omvat ruim de helft van heel de vloot. Admiraal Cornelisz Dirksz is aan boord van de Trouw gekomen en zijn vlag is in den hoogsten mast geheesen. Terwijl de andere

schepen in linie liggen vaart de Trouw er langs.
Na de inspectie is er krijgsraad.
„De Spaanse schepen zijn groter dan de onze, ze

zeilen vlugger en hun geschut draagt verder," deelt de admiraal aan de schippers mede. „Er is maar één manier waarop wij hun de baas kunnen worden. Dat is enteren. Met bijl en kortjan moeten wij de overwinning bevechten.”

In den avond van 2 October brengt een verkenningsjacht het bericht: de Amsterdammers zijn op zee. Ze zijn Pampus gepasseerd. Van de wrakken die daar tot zinken zijn gebracht om de Spanjaarden tegen te houden, hebben ze geen last gehad.

Op denzelfden tijd als de verkenner dit bericht brengt, kleurt de hemel in het zuidwesten rood. Daar is brand, brand op vijf, zes plaatsen. Overal stijgen vurige vlammen tegen den avondhemel. Het zijn Waterlandse boerderijen, die Bossu in brand heeft laten steken om zijn tegenstanders den schrik op het lijf te jagen. De wraak van Spanje voor de vernederingen van het laatste jaar zal bloedig zijn!

Inplaats van schrik brengen de branden gramschap op de Geuzenvloot. Ze zijn hun een teken: als wij verliezen gaan onze huizen ook in rook en vlammen op. Nu zullen zij met nog feller verbetenheid vechten.

De vijfde October 1573.

Voortgestuwd door een bolle bries zeilt de Spaan-

se vloot met volle zeilen op de Geuzen af. Die hebben de ankers gelicht en de zeilen gehesen.

„Voorwaarts,” seint Admiraal Dirksz.

„Enteren, zodra je enteren kunt,” gelasten de schippers hun volk.

Tijs Proost staat aan het trektouw van zijn kanon. Nu zal het komen. De echte oorlog. Een zeeslag! Voor het eerst zal hij vechten. Voor het eerst mag hij schieten. De oude vechtlust klopt plotseling weer in zijn bloed.

De Trouw, tussen de andere Geuzenschepen, gaat stampend op de Spaanse linies af; twee brede falanxen van volbetuigde schepen stormen op elkaar in.

Daar doemt recht voor het admiraalsschip van de Geuzen een hoge steven op.

Het dondert over het water. Splinters vliegen krandend rond; een zeil wappert aan flarden naar beneden. De Spanjaard heeft de Trouw de volle laag gegeven.

En Tijs mag nog niet schieten! Hij zou den bootzman, die daar met stijfgeknepen lippen staat, wel een por willen geven.

„Vuurr!!” commandeert de bootzman.

Tijs trekt. De Trouw braakt vuur. Het schip springt van den schok. De Spanjaard is verdwenen in den rook.

Als de damp optrekt is de Spanjaard ver voorbij;

hij zeilt even fier als straks.

„Schoot ik dan mis?” vraagt Tijs beteuterd.

De bootsman lacht grimmig. „Van één stootje ligt zo'n rakker niet.”

Och, dat het geschut niet zoveel uitwerking heeft gehad is zo vreselijk niet. Cornelis Dirksz wist toch wel, dat hij in dat opzicht de mindere was van Bossu.

Maar er schijnt niet veel kans op enteren te zijn. Bossu heeft zijn schippers goed geïnstrueerd. Afhouden van de Geuzen, hun nooit gelegenheid geven om hun enterbijlen te gebruiken.

En de wind is Bossu gunstig. Hol is de zee. De schepen stampen en rollen. Het is bijna ondoenlijk nu enterbijlen aan te slaan.

Cornelis Dirksz wil het toch proberen. Zijn hele vloot is door de Spaanse linies heengebroken. Hier wappert een doorschoten zeil, daar is een reling stuk geschoten. Eén schip mist den kleinen fokkemast. Maar alle zeilen nog en de verbinding tussen de schepen is ongebroken.

„Wenden en opzeilen,” commandeert de einvlag in den groten mast van de Trouw.

Op alle schepen tegelijk gaan de roeren om en de zeilen over. Nu klopt de vloot tegen de bries op. Wolken spattend schuim buizen op voor elken boeg. Zoute regens storten op de dekken.

Ook de Spaanse stevens zijn gewend. Weer jagen de vloten op elkander in.

„Nu enteren!” zegt Dirksz tegen Proost.

De schipper antwoordt niet. Strak tuurt hij naar den Spanjaard voor zich. Elke zenuw is gespannen. In het gangboord staan de bootsgezellen met de enterhaken klaar. De grote Spanjaard loopt recht op het Geuzenschip in.

Plots wordt de afstand groter. De Trouw houdt af.

„Wat doen we nou?” roept Tijs verschrikt. „Zijn we bang geworden voor dien Spanjool?”

Daar zwenkt de Trouw opnieuw.

„Zeilen brassen!” dreunt het bevel.

Een scherpe zwaai brengt het schip boeg aan boeg vlak naast den Spanjaard.

„Enteren!”

De bijlen vliegen over.

Een harde bons. . . . gekraak. . . . een schok omhoog! Water spuit op tussen de beide boorden!

Even houden de bijlen vast, maar wat kunnen mensenhanden tegen storm en stroom? Men moet den vijand laten glippen; drie bijlen blijven in de huid van den Spanjaard hangen.

Een grondzee heeft het enteren verijdeld.

De wind neemt toe. Het stormt nu. De schepen dansen als kalveren op de golven. Bij dit weer is enteren totaal onmogelijk.

Schieten dan maar!

Keer op keer lopen de eskaders op elkander in. Bij elk passeren donderen de kartouwen.

Het is een geluk dat de Spaanse galjoenen zo hoog op het water liggen. De meeste kogels vliegen over de Geuzenschepen heen. De Noordhollanders raken beter. Zij hebben doelwit te over aan de brede rompen van de Amsterdammers. Maar hun kogels zijn te licht om de hechte huiden van Bossu's schepen grondig te vernielen.

Dit artilleriegevecht heeft weinig uitwerking.

Eén Spanjaard weet men in de luwte van het Hop te drijven. Daar wordt hij geënterd en overmeesterd. Maar de rest der Spaanse vloot ontloopt telkens weer de enterbijlen.

Tegen den avond maakt Cornelis Dirksz er een eind aan. Hij laat zijn schepen schuilplaats zoeken in den uitersten noordoosthoek van het Hop, bij Nek.

Bossu laat de Geuzen daar met rust. Hij kan tevreden zijn. Hij is meester van de zee geworden. Morgen zal hij afrekenen met de rebellen.

Tijs en Jan zitten samen in het kuildek van de Trouw. Ze zijn moe en ze hebben honger. Een homp brood, dat is alles wat ze gegeten hebben tijdens het gevecht. De kok vindt nu pas tijd voor koken. De lucht van gebraden spek dringt door

uit de kombuis en de koksmat giet het water van de capucijners af.

De jongens zijn ook triest. „Dat we 't nou niet gewonnen hebben,” verzucht Tijs.

Schipper Proost staat bij hen. „We hebben toch niet verloren ook, jongen.”

„Maar wij zitten hier, in dezen hoek. En zij — hij wijst naar de Spaanse vloot — zeilen zo op Enkhuizen af.”

„Laat ze dat maar proberen,” lacht schipper Proost. „Dan zullen ze daar fris ontvangen worden, en wij vallen hen op den nek. Ha, die zou goed wezen.”

Proost schijnt helemaal niet ontmoedigd te zijn door deze uitkomst van den strijd. „Je moet niet alles in één klap willen winnen,” bemoedigt hij de jongens. „We hebben weinig mensen en geen enkel schip verloren. En we hebben er een van Bossu te pakken gekregen.”

„Eén scheepje,” zegt Tijs geringschattend.

„We krijgen er wel tien,” verzekert Proost. „Als er maar wat minder wind staat. Dan zul je es zien hoe we ze vastpakken.”

Eén kwaad ding is er alleen. De wind moet niet lang zuidwest blijven, want ze liggen hier bot nu aan lager wal. Als de Spanjaarden hen hier op het lijf vallen? Maar de wind zal wel draaien. De wolken lopen al hoger.

De jongens monterden wat op onder de woorden van den schipper. Vanmorgen waren ze zo volmoed op de Spaanse schepen afgezeild. Maar toen hun kogels de Spanjaarden zo weinig deden, toen de enterhaken weggeslagen werden door de ruwe zee, toen een afmattende strijd van een volen dag geen beslissing en een gevoel van minderheid bracht, toen was hun moed verschrompeld. En wat was er overgebleven van hun oorlogsfantasieën? Inplaats van kleur, muziek en vreugde, bloed, geklammer en gekreun. Op het dek van de Trouw lag vanmiddag een gewonde met afgeschoten been te gillen. Een ander lag er wit, verstijfd, dood. Getroffen door een Spaansen kogel. Zijn lichaam is zoeven overboord gezet. De jongens hebben gehuiverd bij deze zeemansbegravenis.

„'t Had ons ook kunnen overkomen, Jan,” zei Tijs.

„Ja,” heeft Jan geantwoord. „Maar dan gaan we naar den hemel.”

Daarop is Tijs stil geworden. En later heeft hij met zekere jaloersheid zijn vriend aangezien. Jan is bereid te sterven. Hij ook? Tijs weet het niet. „Heere,” bidt hij zacht. „Spaar mijn leven. En dat van Jan ook!” Jan is zo'n beste vriend.

Daar komt de kok met capucijners. „Hou op je schaal, jongens.”

Het maatje komt er achteraan. Sissend loopt het
vet over de erwten.

De jongens smullen: raasdonders met spek!

7. DE SLAG OP DE ZUIDERZEE. JAN HARING IN HET TOPJE VAN DEN MAST DER INQUISITIE. „JAN.... O JAN!”

De wind draait niet! Stijf en strak blaast hij uit het zuid-zuidwesten en houdt de Geuzenvloot geklemd in de baai tussen Schellinkhout en Hoorn. Geen schip kan het anker lichten of het zou op den dijk verdagen.

De zee is grijs met vuil schuim op de wilde golven. De torens van Hoorn vervagen in den regen; aan den overkant van het Hop gaat het grauwe water over in een grauwe lucht zonder dat het toch nabije land te zien is. Laag drijven de vette wolken. De dekken glimmen van het regenwater.

In Alkmaar stijgt de nood. Er is gebrek en er heerst ziekte. Men moet vrezen dat de stad de verdediging niet vol kan houden. Straks valt ze en dan rukt Don Frederik naar Hoorn op. En de Geuzenvloot ligt hier verwaaid.

Het ziet er somber uit voor Holland. Nooit is de toestand zo wanhopig geweest als in deze eerste dagen van October 1573.

Eén ding verwondert Admiraal Dirksz. ^Waarom valt Bossu hem hier toch niet op het lijf? Met zijn verdragend geschut kan hij de Geuzenschepen bestoken, terwijl deze aan hun ankers gekluisterd

liggen. Durft Bossu niet aanvallen, of steekt er wat achter?

De Geuzenadmiraal verdiept er zich niet in. Hij aanvaardt de aarzelings van Bossu als een feit en hij profiteert er van.

„Zodra de wind draait gaan de ankers omhoog en vechten we,” is het besluit van een krijgsraad met al de schippers van de vloot.

Op het dek van het admiraalsschip neemt de admiraal na dien krijgsraad afscheid van zijn schippers: „Moed, mannen! Ik reken op jelui. Wij zullen met Gods hulp den vijand de vlag doen strijken.”

Jan Haring staat bij den valreep tijdens die toespraak. Hij hoort het woord van Dirksz. „De vlag doen strijken”. Dat wil de admiraal. Op 6 October heeft Jan de vlag van Bossu uitdagend zien wapperen: wit met rood en goud. Hoog woei die vlag op de Inquisitie, hoog boven alle Geuzenvlaggen uit. Die moet gestreken worden, heeft de admiraal gezegd.

Hij zal ze naar beneden halen! Jan Haring spotlacht om zijn eigen gedachte. Hij kan klimmen als een kat. In een oogwenk zit hij in het topje van den mast op de Trouw. Maar hoe zal hij aan boord van Bossu's admiraalsschip komen? Larie natuurlijk.

In den morgen van 11 October is de wind gedraaid. Een lichte koelte blaast uit het noord-oosten. De zon is stralend opgegaan. Dit wordt een fraaie herfstdag. Hoorn's torens kaatsen het zonlicht in hun leien. De zee is als blauw staal met gouden ginters. Ginds ligt, zwart tegen het klare licht van den morgenhemel, de Spaanse vloot.

Het is een goede zeilwind bij een kalme zee.

Admiraal Dirksz staat op de hoge campagne van de Trouw.

„Dit is ons weer, Proost,” zegt hij tegen den schipper. „Dit wordt onze dag, als God ons zegenen wil.”

„We zullen het hopen, admiraal,” geeft Proost ten antwoord.

„Hijs de rode vlag,” gelast de admiraal aan Tijs. De jongen staat al bij den mast om de aanvalsvlag aan de lijn te knopen; hij wil gaan palmen.

„Wacht even,” houdt de admiraal hem tegen.

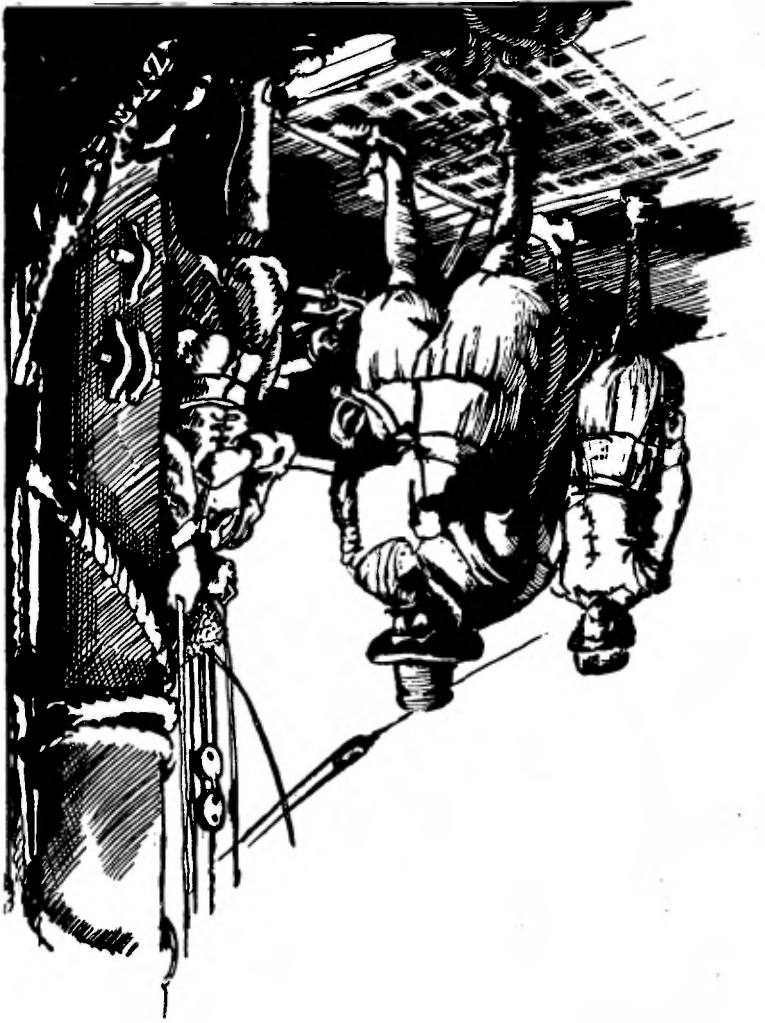
Er komt een sloep van den wal geroeid, recht op de Trouw aan. Een bode voorin wenkt met een brief.

Een boodschap van den gouverneur Sonoy.

De admiraal neemt den brief, leest hem.

Zijn gezicht wordt donker. Even knarsen zijn tanden, zijn trekken worden hard.

„Hijs de vlag,” commandeert hij driftig. Hij

in zee.
scheurt den brief in stukjes. De snippers waaien
„Hier ben ik baas. Ginds jij.” bromt Dirksz tus-
sen zijn tanden. „Ik vecht als ik mijn tijd ge-

komen acht. Ik wacht niet langer."

De vloot kookt plotseling van leven. De spillen kraken, knerpend lopen de ankerkettingen omhoog. Onder ahoi, ahoi! klimmen de zeilen bij de masten op. De Geuzenvloot zeilt!

Ook de Spanjaarden hebben begrepen, dat het op een treffen aan zal gaan. Onder vol tuig lopen de beide eskaders op elkander in.

Jan Haring ziet de admiraalsvlag op de Inquisitie. Wèg moet die vlag, wèg! hamert het in zijn hoofd. Hij klemt zijn sterke vuisten om den steel van zijn bijl.

„Wij houden het op Bossu, Proost,” zegt de admiraal op de brug. „Den eersten keer de volle laag. De tweede maal enteren.”

„Best,” antwoordt de schipper. Hij stuurt recht op de Inquisitie aan. Die houdt af, maar Proost draait bij. Hij zal zo rakelings langs zijn vijand heen gaan, dat die over de Trouw heen moet schieten.

De kogels van de Trouw dringen van vlakbij in het casco van den Spanjaard.

Hierna zwaait Proost snel. Hij zeilt zijn tegenstander vinnig achterop. Bij dit kalme windje wint de Trouw het in snelheid van het galjoen. Te loevert loopt hij op hem in. De boorden schuren op elkander. Fel tikken de enterhaken in het Spaanse boord.

De Trouw heeft zich vastgebeten aan het admiraalsschip van Bossu!

Schieten kan Bossu nu niet. Maar hij verweert zich grimmig. Kokende olie stort over de reling van de Inquisitie op het dek van de Trouw; vuurpotten volgen. Er lekken vlammen op het Geuzenschip. Spaanse pieken prikken naar de Geuzen, die de enterhaken houden. Zullen ze loslaten?

„Nooit!” roept Cornelis Dirksz. „Vasthouden en vechten!”

De donderbussen knetteren, pistolen richten zich naar het Spaanse boord. Geen kop kan over de reling komen of een kogel raakt hem.

Maar dit portuur is al te ongelijk. De overmacht van den Spanjaard is drievoudig. Als niet onmiddellijk meer Geuzenschepen de Inquisitie aantasten, moet de Trouw het onderspit delven.

De moed gaat zinken op het Geuzenschip. Het schieten wordt zwakker. Sommige enteraars liggen gewond te kreunen op het dek. Slechts enkele haken verbinden beide schepen nog.

Plotseling een kreet van vreugde.

„Kijk daar!” schreeuwt Tijs Proost opgewonden.

„De vlag!”

Hij wijst naar de trotse admiraalsvlag hoog in den mast van het Spaanse schip.

Die vlag schudt, zinkt, valt!

Het trots symbool van Bossu's macht stort neer op het dek van de Trouw. Het wordt vertreden onder Geuzenvoeten.

De mannen op de Trouw jubelen. De Spanjaarden zijn in verwarring. Hun vlag is neergehaald. . . .

Zodra de Trouw geënterd heeft is Jan Haring bij het hoge boord van de Inquisitie opgeklommen. Een Spanjaard, die hem op het vijandelijk dek in den weg treedt, slaat hij neer, en met een vaart zoals hij nog nimmer geklommen heeft, vliegt hij den grooten mast in.

Beneden hem raast de strijd. Rondom hem is rook en vuur; een kluwen van vechtende schepen. En boven hem wappert de hatelijke admiraalsvlag van Bossu: wit, rood en goud. Die vlag moet gestreken. *Hij* zal hem strijken!

Haastig palmt Jan Haring zich naar boven. De mast is duizelingwekkend hoog. Hij is de enige Geus aan boord van den Spanjaard. Wat zal er van hem worden als hij ontdekt wordt?

Jan Haring denkt er niet aan. Hij ziet alleen de vlag, die weg moet. Hij voelt geen vermoeidheid in zijn armen en zijn benen bij den snellen klim; hij merkt ternauwernood den scherpen kruitdamp en het slingeren van het schip. Die vlag, die vlag! *Weg* zal hij!

Hij is het kraaiennest voorbij, de hoogste ra.
Nu is hij bij den top. Zijn vuist grijpt naar de vlag.
Hij rukt, rukt!

De vlaggelijn is veel te sterk, het doek te stevig om
te bezwijken voor een jongenshand.

Jan rukt zijn kortjan uit de schede. Rits, rits
snijdt het scherpe mes door het doek. De admi-

raalsvlag van Bos-
su is een rafelig
vod geworden.
Een volgende snee
haalt de vlagge-
lijn kapot. Triom-
fantelijk zwaait
Jan met zijn
trofee; dan sling-
ert hij haar naar
het dek van de
Trouw.

Gejubel! Gejuich!
Wilde kreten van
woede daar door-
heen.

Jan Haring laat
zich naar beneden
zakken.

Tijs Proost schokt

van vreugde.

Dat is Jan, Jan Haring. Hij zit in den mast van den Spanjaard. Zijn vriend heeft Bossu's vlag gestreken! „Goed gedaan, Jan, goed gedaan. Hoezee! . . . .”

De juichkreet besterft op zijn lippen.

Wat gebeurt er nu? Wat doet Jan vreemd!

Hij buigt achterover. Hij. . . . o, hij laat den mast los. . . . Hij valt! . . . .

„O, Jan, Jan!” Tijs knijpt z'n ogen dicht. Dit kan hij niet zien. . . .

Een doffe slag op het dek van den Spanjaard. . . .

Blind van woede vliegt Tijs naar voren. Zijn vriend is dood! Neergeschoten door de Spanjaarden. Hij ligt daar op het dek van de Inquisitie. Ik moet er heen. Ik moet Jan zien. Ik zal hem wreken! Wild vliegt hij tegen het boord van den Spanjaard op, steekt, slaat!

Een vuurpot vliegt over de reling. Slechts een snelle sprong redt Tijs van verbranding.

De Trouw moet dit gevecht verliezen.

Maar daar daagt hulp. Een Hoorns schip klemt zich aan den steven van den Spanjaard vast. Aan bakboord entert een Edammer. En achter bij het roer bijt zich een sloep uit Schellinkhout vast. Nu groeien de kansen van de Geuzen.

Bossu is een taai tegenstander. Onophoudelijk

storten olie en vuur op de Geuzendekken neer. Pieken steken over de verschansing, handspaken ketsen op harde Geuzenkoppen. Op elk Geuzendek liggen gevallen matrozen. De kleine Schelinkhouter bij het roer krijgt het zo kwaad, dat hij loslaten moet.

Van de campagne overziet Cornelis Dirksz het toneel van den strijd. Het verloop is beter dan verleden week. Overal zitten de Geuzenschepen aan de Spanjaarden vast. Ieder heeft geënterd. Een kleine Geuzenboot zinkt. Maar ginder is een Spanjaard op den dijk gejaagd. En dáár lopen waarlijk al een paar Spaanse schepen weg! Ze vluchten! Zou dat het gevolg wezen van dien streek van den scheepsjongen hier op de Trouw, van dien Jan Haring, die Bossu's vlag naar beneden heeft gehaald? Gaan de Amsterdammers er vandoor omdat ze hun admiraal niet meer zien?

Alevel, hier met Bossu is Cornelis Dirksz nog niet klaar. De spaanders vliegen er af aan beide kanten. De Amsterdammers vechten vinnig. „Vooruit, mannen! Val aan, val aan!”

De strijd duurt voort, uur na uur, den helen dag tot aan den avond toe. In den grauwen schemer vecht men nog immer voort. De Inquisitie noch zijn belagers hebben voordeel van betekenis be-

haald. Het wordt volslagen nacht. Nu kan niemand verder strijden. Er wordt gerust, maar de enterhaken haken nog in het Spaanse boord. Als klitten blijven de Geuzenschepen aan de zijden van de Inquisitie hangen, en de wachten waken scherp.

Doodmoe en ellendig zakt Tijs Proost in de kajuit op een bank neer. Het verdriet om zijn vriend, dat in de hitte van het gevecht vergeten was, komt boven.

„O, Vader, Jan is dood!”

„Dat is de oorlog, jongen,” zegt Proost.

Tijs snikt. „Verschrikkelijk is de oorlog.”

„Hij is hels,” erkent de schipper. „Maar — zijn stem wordt diep ernstig — Jan is bóven, Tijs. Dat mogen we vertrouwen.”

De jongen is ontroerd. „Gister heeft hij me gezegd, dat hij naar Jezus ging.”

Schipper Proost kan het niet verhelpen, dat zijn ogen knippen. Dan zet hij zich over zijn bewogenheid heen. „Ga slapen, Tijs. Morgen komt er weer een zware dag.”

De twaalfde October wordt een even stralende herfstdag als de elfde is geweest. Wijd is het zicht. De zee flikkert in staalgloed. Het gras van de dijken is hard groen. Door de bomen van Hoorn lopen vlammen van purper.

Leeg is de zee!

Ginds bij Schardam zitten een paar schepen hoog op het strand: Spanjaarden, die tegen den dijk opgejaagd zijn. Voor de haven van Hoorn zijn drie veroverde galjoenen zichtbaar. Maar voor 't overige heeft de Spaanse vloot de zee geruimd!

Alleen het admiraalsschip houdt nog stand, de Inquisitie, hier op den dijk bij Wijdenes, met zijn drie belagers aan zijn flanken.

„Geef u over!” raadt Cornelis Dirksz aan Bossu.

„Uw kansen staan toch hopeloos.”

„Nooit!” luidt het antwoord van den Spaansen admiraal.

Dus moet er weer gevochten worden.

De Spanjaarden weren zich kordaat. Van drie kanten keer op keer besprongen, slaan zij toch iederen aanval af. Maar voet voor voet winnen de Geuzen nu terrein. Stap voor stap moeten de Amsterdammers wijken.

Het volk van de Trouw klimt tegen het boord der Inquisitie op. Tijs zit op de hoge reling, zijn kortjan in de vuist. Speurend gaan zijn ogen over het dek. Daar, achter den mast, dat bruine wambuis, is dat Jan Haring niet? . . .

De geweren van de Amsterdammers knetteren. Zij stormen met de kolven. Terug moeten de Geuzen weer.

Tot aan den middag golft de strijd op en neer.

Nog altijd is de Inquisitie niet veroverd.

Maar nu dagen alom zeilen op. Het zijn de andere schepen der Geuzenvloot, terugkerend van de achtervolging der Spanjaarden, die naar Amsterdam gedreven zijn. Zij komen nu hun admiraal te hulp.

„Geef u over!” eist Cornelis Dirksz nogmaals.

„Waarom zou ik u geheel vernielen?”

Eindelijk erkent de Spaanse admiraal het hope-loze van zijn toestand.

„Ik geef me over,” laat hij weten, „op voorwaarde van vrijen uittocht van mijn volk en een grafelijke gevangenis voor mijzelf.”

Wie zou aan zulk een dapperen vijand zijn eer niet gunnen? Admiraal Cornelis Dirksz aanvaardt Bossu's condities gul en grif.

En dan betreden de Geuzen het dek der Inquisitie.

Het druipt van bloed. Het ligt vol met verslagenen. Gewonden kreunen en kermen. De weinigen die ongedeerd bleven, hangen uitgeput tegen trossen en kartouwen. Bleek en moe biedt Bossu zijn sabel aan.

„Houd hem,” zegt Dirksz. „Ge zijt hem waard.”

Tijs speurt over het dek. Walging kropt in zijn keel als hij langs al die doden loopt, maar hij zoekt voort. Waar is Jan? Achter den mast vindt hij hem. Wit, stijf, met verglaasde ogen.

Een jongen knielt neer bij het dode lichaam van zijn vriend. Hij drukt hem de ogen dicht; hij vat zijn koude hand. „Jan, jongen, dat jij je leven

geven moest. Wat zàl ik je missen.” De ontroering overmant Tijs Proost. Hij snikt.

In de verte klinken fanfares, gezang. De Geuzen vieren de overwinning.

Het schrijnt in Tijs z'n oren. Jan, Jan!

Zo vindt hem zijn vader. Schipper Proost staart bewogen naar het lichaam van den jongen Geus. Het gelaat is vredig, een lachje is bestorven op de verstijfde lippen.

„Jan heeft een grotere overwinning behaald dan wij,” zegt de schipper.

Even blikte Tijs verwonderd op. Hij begrijpt dit niet.

Z'n vader ziet het verdriet in z'n ogen. „Je moet niet te erg treuren, jongen. Jan heeft het beter dan wij. Wij staan nog midden in den strijd. Hij heeft de overwinning voor eeuwig verkregen.”

Tijs slaat z'n ogen neer. Daar heeft hij heel niet aan gedacht. Hij vergeet dat telkens weer. Maar 't is immers zo. Jan was bereid, zijn leven te geven voor het geloof en voor het vaderland. Hij wist dat hij naar Jezus ging. Als hij, Tijs, eens. . . . Hij huivert.

„Zeilen hijsen!” luidt het bevel.

De Trouw neemt de Inquisitie op sleeptouw naar Enkhuizen.

8. ENKHUIZEN VIERT DE OVERWINNING. TIJS BLIJFT OP DE TROUW.

Deze feestdag is de schoonste die Enkhuizen ooit beleefd heeft.

Daar komen de schepen van oorlog aan met de vlaggen in top en den bezem in den mast. Zij slepen de veroverde galjoenen mee. Op de schepen en op de wallen daveren de kanonnen, niet ten strijde, maar voor saluut. In de stad luiden de klokken, op de kade juicht het volk en van de ra's en dekken joelen de matrozen. De vreugde is losgesprongen als een veer die strak geklemd gezeten heeft.

Er was bekommering en vrees. De pas ontloken dageraad der vrijheid scheen onder te gaan in roetzwarte duisternis.

En nu staat de zon van voorspoed pralend aan den hemel.

De slag op de Zuiderzee is gewonnen. En Alkmaar is ontzet! Twee victories in één week. Ter zee en te land is Spanje geslagen. Don Frederik is op den terugtocht en Bossu zit gevangen. De Zuiderzee en Hollands noorden zijn beide van vreemd geweld bevrijd en in het onbetwist bezit der Geuzen.

In de Sint Pancras wordt een dankdienst gehouden.

Door 's Hoogsten arm 't geweld onttogen,
Zal ik, genoopt tot dankbaarheid,
Verschijnen voor Zijn heilig' ogen,
Met offers aan hem toegezeid....

Juichend schalt de psalm door de kerk.
Dominee Andries van Castricum spreekt van de offers. Ook Enkhuizen heeft die geplengd. Er zijn onderscheiden burgers gevallen in den zeeslag. De predikant gedenkt in het bijzonder den dapperen jongen, die heel alleen in den mast van het Spaanse admiraalsschip klom, om de vlag neer te halen. Met die stoute daad benam hij aan den vijand den moed, en vuurde hij de onzen tot kloeke daden aan. In zekeren zin heeft hij Bossu de vlag doen strijken. Maar Jan Haring is zelf gevallen. Hij is een van de offers, die voor de overwinning betaald moesten worden. Een zwaar offer, vooral voor zijn familie en zijn vrienden, maar tevens voor de hele stad, die een dapper zoon verloren heeft. Evenwel, dit offer is op Gods altaar gebracht. Het was *Zijn* heilige zaak voor welke Jan Haring het leven heeft gegeven. En thans heeft God dezen zijn jeugdigen dienstknecht in Zijn heerlijkheid opgenomen. Daar viert hij de grote overwinning die Christus voor ons verworven heeft. Daar geniet hij den eeuwigen vrede, dien wij allen eens hopen te verwerven....

Nu de slag op de Zuiderzee gewonnen is varen de haringbuizen en de koopvaarders weer bij zwermen uit.

Tijs Proost krijgt een aanbieding voor een reis naar Oostland. Zo jong als hij is mag hij als stuurmansleerling mee.

Maar hij zou de Trouw moeten verlaten, want die blijft schip van oorlog en zal straks moeten kruisen in de gaten bij Texel en Terschelling om de Zuiderzee vrij te houden van Spaans geweld.

„Nou jongen, wat doe je?” vraagt zijn moeder.

„Vindt u het goed, Moeder, dat ik op de Trouw blijf?”

„Ben jij dan nog zo dol op vechten als vroeger?”

Even rilt Tijs. Hij ziet Jan weer voor zich.

„Nee,” zegt hij. „Ik weet nu dat oorlog vreselijk is. Maar zolang er gestreden moet worden voor de vrijheid van religie en van het vaderland, zó lang wil ik op de vloot van oorlog blijven.”

„Als je 't zó ziet, is het goed, mijn jongen,” antwoordt moeder Proost. „Blijf jij maar op de Trouw.”

INHOUD

Blz.

1. Een goede thuiskomst na een zware reis. Maar net te laat, vindt Tijs	7
2. Twee jongens op de Lange Jan. Baas Bamberg ziet spoken	18
3. Tijd van wachten. Boshuizen ruimt de zee . . .	30
4. De Geuzen op het IJ. In het ijs bekneld en wonderlijk bevrijd	40
5. Deze oorlog valt niet mee. De Geuzen krijgen het benauwd	53
6. De vloot vaart uit. Het eerste treffen met Bossu .	62
7. De slag op de Zuiderzee. Jan Haring in het topje van den mast der Inquisitie. „Jan... o Jan!” .	74
8. Enkhuizen viert de overwinning. Tijs blijft op de Trouw	89